

کتاب: آشنایی با مقررات عربستان
نویسنده: دکتر سید عبدالوهاب طالقانی

9	مقدمه: ضرورت آموزشهای علمی،
14	<u>فصل اول: آشنایی با حج برخی از کشورهای اسلامی،</u>
15	<u>سوریه</u>
15	<u>کویت</u>
15	<u>بنگلادش</u>
16	<u>سنگال</u>
17	<u>غنا</u>
17	<u>سودان</u>
17	<u>قطر</u>
18	<u>پاکستان</u>
18	<u>اندونزی، مالزی و ترکیه</u>
22	<u>فصل دوم: آشنایی با مؤسسه‌های حج عربستان،</u>
24	<u>باب اول: مسائل مبتلا به حاجیان گرامی</u>
24	<u>باب دوم: کرایه حمل و نقل و خدمات دیگر</u>
25	<u>باب سوم: زمان ورود و خروج زائر</u>
26	<u>باب چهارم: اهم وظائف مؤسسه مطوفین، مکتب ادلاء و مکتب الوكلاء</u>
27	<u>اهم وظایف مؤسسه مطوفین، طبق تعلیمات وزارت حج عربستان:</u>
29	<u>وظائف مکتب الوكلاء الموحد</u>
30	<u>واجبات دفتر زمازم در مکه</u>
30	<u>باب پنجم: ضوابط اسکان حاجیان</u>
30	<u>باب ششم: مقررات النقابه‌عامه و شرکت‌های مسافربری وابسته</u>
31	<u>مقررات ایاب و ذهاب به مکه مکرمه، از روز پنجم ذی‌حجه</u>
34	<u>فصل سوم: مراسم و جشنهای رسمی در زمان حج،</u>
35	<u>دعوت ملك به صرف شام</u>
35	<u>مراسم و جشنها در خلال مراسم حج</u>
37	<u>فصل چهارم: آشنایی با برخی از مقررات عربستان درباره امور حجاج،</u>
38	<u>مشکلات احتمالی در فرودگاه جده</u>
38	<u>1 - همراه داشتن مواد مخدر</u>
39	<u>2 - همراه داشتن دلار تقلبی</u>
39	<u>3 - تشابه اسمی</u>
40	<u>4 - حوادث و تصادفات</u>
41	<u>5 - مراحل تشکیل پرونده</u>
43	<u>6 - مراحل انتقال جسد به ایران</u>
44	<u>چند تذکر:</u>

فصل پنجم: آشنایی با وظایف ستادهای مکه، مدینه، هیأت پزشکی و پیشنهادهایی در مورد قربانی، تقصیر و رمی جمرات	
نقش هیأت پزشکی	47
مسائل مهم منا: قربانی، تقصیر و رمی جمرات	49
تراشیدن سر (برای حجاج سال اول)	50
رمی جمرات	51
فصل ششم: دانستیهای لازم در عربستان برای کارگزاران حج و عمره،	53
مقدمه	54
الف: مسکن	55
ب: تغذیه	55
ج: حمل و نقل زائران از فرودگاه به فرودگاه	55
خدمات جنبی اجتناب‌ناپذیر	56
مشکلات زائران در دوران اقامت در عربستان	57
نکته‌ای مهم	58
نگاهی گذرا به عملیات حج	60
با فرا رسیدن ماه شوال:	60
با فرارسیدن محرم و پایان یافتن حج:	61
با فرارسیدن جمادی الاولی و نزدیک شدن سفر هیأت بلندپایه حج:	61
- [حضور هیأت حج جمهوری اسلامی ایران	62
ترکیب هیأت	64
اعضای هیأت عربستان	65
دستور جلسه	66
- 2 سفر اعضای مسکن مکه مکرمه و مدینه منوره	69
- 3 سفر هیأت تهیه مواد غذایی	72
- 4 ترخیص وسایل پزشکی و دارو	76
- 5 اجاره محل دفتر ستاد جده در فرودگاه	79
- 6 استرداد پلاکهای زرد	80
- 7 قرارداد تغذیه فرودگاه	82
- 8 کارت تردد کارمندان فرودگاه	86
- 9 تصریح وسائل نقلیه جهت تردد به فرودگاه	88
- 10 آماده کردن وسائل نقلیه مورد نیاز	90
اما محاسن:	91
و اما معایب:	91
تذکرات ضروری	92
- [1 بکار انداختن تلفن ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره	93

ضرورت آموزشهای علمی

از دیر زمان، مردم این مرز و بوم، به کارهای مختلف از قبیل کشاورزی، صنعت، تجارت، زراعت و حرفه‌های گوناگون اشتغال داشته و زندگی خود را با مشاغل موروثی اداره می‌کردند و عمر خود را، بدون این که کمترین آموزش علمی کسب کرده باشند می‌گذراندند و تجارب استاد تنها از طریق مشاهده، به تاز و واردها منتقل می‌گردید، او هم، چون بر کار مسلط می‌شد خود را استاد و بی‌نیاز از کسب معلومات و آموختن آموزشهای علمی می‌دانست و آنچه را از دیگران آموخته بود، ضمن عمل به دیگران منتقل می‌کرد.

به همین سبب، سالهای متمادی گذشت و در کیفیت زراعت و کشاورزی، صنایع دستی، کسب و کار، مشاغل و فنون مورد نیاز و علاقه جامعه، تغییر و پیشرفتی به وجود نیامد و حتی یک لحظه نمی‌توانستند

10

بیاندیشند که می‌توانند در مشاغل موروثی، تحوّل ایجاد کنند تا محصول متنوع، جالب و متناسب با ذوق مشتری عرضه نمایند و با زحمت کمتر، درآمد بیشتری به دست آورند.

آنان برای تبرئه خویش، مشاغل خود را «مشاغل سنتی» می‌نامیدند و معتقد بودند باید آنچه را که به ارث به دست آورده‌اند، به نسل بعد از خود تحویل دهند. سرانجام علم و آموزشهای علمی گسترش یافت و جامعه در عمل، به ارزش و توان آن واقف گردید؛ مثلاً به زارع آموختند که با اصول علمی، به راحتی می‌تواند آفات را دفع کند و زمین را برای بهره‌گیری بیشتر، آماده‌سازد و با نیروی کمتر، بهترین و بیشترین محصول را به دست آورد. به مقدار نیاز از آن استفاده کند و مازاد را برحسب اصول علمی برای خود و جامعه ذخیره نماید و یا به کشورهای مورد نیاز صادر کند.

شغل و یا مسؤلیت مورد بحث ما (مدیریت و معاونت کاروان) نیز یکی از نمودارهای مشاغل سنتی است. همگان کیفیت حاجی بردن و مشکلات آن را در قدیم می‌دانند و با سیستم و نظام حمله‌داری آن روزگار آشنایی دارند، واقعاً آنها برای تهیه مسکن، همراه بردن وسایل طبخ و مواد غذایی، پیدا کردن گمشده‌های خود، تهیه جا برای برگشت و... چه زحمات طاقت فرسایی را متحمل می‌شدند و سرانجام نه خود راضی بودند و نه زایران آنها!

اما امروزه بحمدالله سازمان حج و زیارت در تمام قسمتها، تحوّل به وجود آورده و همه ساله با استفاده از تجارب علمی و عملی، امکانات

11

بهتری در اختیار زایران قرار می‌دهد که بطور اختصار عمده‌ترین و مهم‌ترین آنها را یاد می‌آوریم:

1- پذیرایی از زایران در فرودگاه جده، به نحو مطلوب با نیروهای کارآموده و ثابت در فرودگاه و صرفه‌جویی چشمگیر در انتقال و وسایل به فرودگاه توسط مأموران کاروانها.

- 2- ارشاد و هدایت زایران به مسائل ایمنی و بهداشتی و آگاه کردن آنها به اهمیت سلامتی خود در عربستان، توسط مأموران هیأت پزشکی در فرودگاه جدّه.
- 3- استفاده از بهترین اتوبوسهای «النفابة العامه للسيارات» در وقت مناسب و بدون اتلاف وقت به خاطر ایجاد روابط حسنه با مسؤولان بالا.
- 4- اجاره منازل با امکانات اولیه و توزیع آنها بین زایران به وسیله قرعه.
- 5- تهیه بهترین و مناسب ترین مواد غذایی بطور عمده و توزیع آن بین کاروانها.
- 6- تقویت و تجهیز هیأت پزشکی، با نیروی انسانی کافی و داروی لازم و ایجاد درمانگاههای متعدد.
- 7- تشکیل ستادهای مختلف جهت رسیدگی به مشکلات زایران و شکایات آنان.
- 8- تقویت امداد گمشدگان بویژه در منا.

12

- 9- توجه خاص به مشکلات منا و ایجاد راه حل‌های عملی و کارساز، از جمله استانی کردن کاروانها و مشخص نمودن آنها با رنگ های مختلف.
 - 10- در نظر گرفتن موقعیت مناسب برای محل چادرهای منا و ملزم نمودن مؤسسه مطوفین به پذیرش پیشنهادهای سازمان.
 - 11- محوّل نمودن مسؤولیت نظافت، خارج کردن زباله ها، روشنایی، خنک کردن و مفروش نمودن چادرها، به مؤسسه مطوفین و آزاد کردن مدیران از درگیری با اینگونه مسائل.
 - 12- تغییر کلی در نحوه پذیرایی در عرفات و منا و رعایت جوانب ایمنی و سلامتی زایران.
 - 13- طرح جدید قربانی و تشویق زایران به استفاده از مسلخ های اتوماتیک.
 - 14- نظارت و اشراف کامل بر کلیه مسائل رفاهی زایران و بر عملکرد مدیران کاروانها و ارزشیابی آنان.
- گفتنی است که اجرای بسیاری از موارد فوق و پذیرش و انقیاد مسؤولان مختلف سعودی، مرهون مذاکرات و تلاشهای ثمربخش هیأت بلندپایه سازمان حج و زیارت است.
- هیأت عالیرتبه سازمان حج، همه ساله در ماه جمادی الثانی (طبق برنامه تنظیم شده) با وزیر حج عربستان و مسؤولان و کارگزاران واحدهای ذی ربط ملاقات و مسائل مبتلابه را طرح و حل می کنند.

13

این ملاقات، در حلّ مشکلات و رفع موانع، نقش مهمی را ایفا می کند؛ زیرا هیأت ایرانی با استفاده از تجارب سالهای قبل و بهره گیری از نظرات مسؤولان واحدهای مختلف، از موضع قدرت با مقامات سعودی مذاکره می کنند و به نتایج مطلوب نایل می گردند.

فصل اول

آشنایی با حج برخی از کشورهای اسلامی

اگر حاجیان ما از کیفیت امکانات رفاهی حجاج سایر کشورها از قبیل تهیه بلیط و ارز، تهیه محل اسکان، حمل و نقل، درمان و بهداشت، خدمات پزشکی و ارشادهای دینی بعثه مقام معظم رهبری بی اطلاع باشند، هرگز به خدمات ارزنده سازمان حج واقف نخواهند شد و بجای تشکر و سپاس از زحمات کارگزاران حج جمهوری اسلامی ایران، احتمالاً از وضع خود شکایت و گلایه خواهند داشت.

و نیز وقتی از مسائل اجرایی و خدمات حج سایر کشورها مطلع باشند و وضع خود را با آنها مقایسه نمایند، با نهایت غرور و افتخار، توأم با رضایت قلبی، خدا را شاکر خواهند بود که از چنین امکانات وسیعی برخوردار می باشند.

لذا بهتر آن دیدیم که فصل اول را به «آشنایی با حج برخی از

کشورها» اختصاص دهیم. آنچه از نظر خوانندگان محترم می گذرد، حاصل مصاحبه های شخصی اینجانب با مسؤولان حج کشورهای اسلامی است.

سوریه

زیران کشور سوریه، خود باید محل سکونت اجاره کنند. تغذیه به عهده خود آنها است. گروه و کاروان ندارند. دولت فقط اجازه خروج می دهد و کلیه مسائل بر عهده زائر است.

کویت

زایران این کشور به صورت کاروانی حرکت می کنند ولی کاروانها باهم متفاوتند. قیمت های مختلف و خدمات متفاوت آنان درست مانند سیستم حمله داری بیست سال قبل ایران است. سازمان خاصی متعهد برنامه ریزی و اجرای برنامه متحد نیست. هر کاروانی خود مستقل کار می کند. اجاره محل، تهیه مواد غذایی، آوردن آشپز و خدمه، آماده کردن وسائل و... بر عهده مدیر کاروان است و قیمتی که برای زایر تعیین می شود بر حسب خدماتی است که عرضه می کنند.

بنگلادش

با آن که این کشور یکصد و بیست میلیون جمعیت دارد و باید

16

طبق قوانین اخیر، در هر سال یکصد و بیست هزار زایر اعزام نماید، ولی هشت هزار نفر بیشتر اعزام نمی کند. البته شرکت های خصوصی هم هشت هزار نفر می برند که جمعاً شانزده هزار می شود.

مسئولان دولتی در ماه شعبان هشت ساختمان برای هشت هزار زایر اجاره می کنند و در هر ساختمان یک هزار نفر را اسکان می دهند، تغذیه بر عهده آنهاست.

فقط در مکه برای ناهار توسط آشپزهای بنگلادشی که در این شهر شاغل هستند، دو نوع غذای ساده پخته می شود (برنج و گوشت و عدس - برنج و مرغ و سبزیجات) و برای هر وعده غذا فقط ۴ ریال سعودی پرداخت می شود.

گفتنی است که هر یک هزار زایر بنگلادشی، یک روحانی برای تعلیمات حج دارند.

سنگال

زایران کشورهای آفریقایی وضع مطلوبی ندارند؛ زیرا فقر بر آنها حاکم است و نمی توانند در وضع رضایتبخشی به سر برند؛ مثلاً سنگال با هشت میلیون جمعیت، سالانه فقط سه هزار زایر می برد و خانمهایی که برای حج مشرف می شوند برای جمعیت خود و دیگران غذا طبخ می کنند و می فروشند؛ یعنی حاجیه خانم هم طبّاح است و هم باید اعمال حج بجا آورد!

17

غنا

این کشور آفریقایی ۱۵ میلیون جمعیت دارد که یک سوّم آنها مسلمانند و سالانه فقط یک هزار نفر حاجی دارند. کاروان، تشکیلات و نظام در کار نیست. زائران مقداری از غذای خود را از غنا می آورند و بقیه را در عربستان تهیه می کنند.

سودان

کشور سودان با این که ۲۵ میلیون جمعیت دارد، در سال ۱۴۱۴ تنها هیجده هزار زایر به حج فرستاد!

آنان با وجود نزدیکی مسافت، (1) نمی توانند ۱۰۰۰۱ جمعیت را (که طبق قانون اخیر است) به حج اعزام کنند!

در سودان کسی را در معاینات پزشکی رد نمی کنند. هر کس مایل باشد مشرف می شود. کاروان وجود ندارد. همه چیز به عهده خود زایر است. همه ساله عده ای از حاجیان سودانی به سودان بر نمی گردند و در حال حاضر سیصد هزار سودانی در عربستان زندگی می کنند.

قطر

حداکثر نیم میلیون جمعیت در قطر زندگی می کند که از این تعداد،

1- فاصله خرطوم تا جده با هواپیما حدود یکساعت و ده دقیقه است و از پورت سودان به جده فقط سی دقیقه می باشد.

18

حدود پنج هزار زایر اعزام می شود. یکی از متمولین معروف قطر همه ساله کلیه مخارج رفت و برگشت و خوراک ششصد نفر را می پردازد و آنها را با دو هواپیمای دربستی اعزام می نماید.

دولت مسؤلیت حجاج را به عهده شرکت های پیمانکار سیاحتی - زیارتی می گذارد و آنها نیز مانند کویت (که نظام بیست و اندی سال قبل حج ایران است) عمل می کنند.

پاکستان

از جمعیت ۱۲۰ میلیونی پاکستان، در سال ۱۴۱۳ هشتاد و هفت هزار و در سال 1414 نود و سه هزار زایر به حج اعزام شدند. با آن که مسؤلان حج و کنسولگری آنها در جده بسیار فعال و برنامه ریز هستند، ولی به خاطر فقر مردم، زایران دارای نظم خوبی نیستند و اغلب آنها از روستاها و افراد مسن می باشند و غذاهای محلی به همراه می آورند چراکه تغذیه بر عهده خود زایران است.

کشورهایی که زایرانشان نمونه اند:

اندونزی، مالزی و ترکیه

حجاج این کشورها در منزلی که توسط مسؤلان کشور خود اجاره می شود، اسکان می یابند ولی تغذیه آنها به عهده خودشان است. فقط سازمان حج اندونزی در سال ۱۴۱۳ در مدینه یک وعده غذا به

19

زایران می داد که آنها هم بر اثر گلابیه و شکایت مردم در سال بعد تعطیل گردید (البته با یک شرکت بزرگ قراردادی داشت که غذای بسته بندی شده به ساختمانهای استجاری حجاج اندونزی تحویل دهد)

اندونزی که دارای یکصد و هشتاد میلیون جمعیت است، در سال ۱۴۱۴ یکصد و شصت و پنج هزار زایر داشت. این کشور در هواپیماهای بزرگ به ظرفیت پانصد و بیست زایر، یک روحانی، یک مدیر و یک پزشک اعزام می کند (چون مسأله تغذیه در کار نیست، اعزام خدمه و مدیر متعدد مفهومی ندارد)

زائران ترکیه اعم از زن و مرد تماماً لباسهای متحدالشکل همراه با آرم این کشور بر تن دارند. سازمان حج این کشور علاوه بر تهیه و اجاره مسکن فقط یک تشک خواب بسیار جالب در برابر دریافت یازده دلار در اختیار هریک از زائران می‌گذارد.

زائر در پایان سفر می‌تواند آن را بفروشد، صدقه بدهد، دور بیاندازد یا با خود برگرداند. خصوصیات این تشک آن است که بهنگام حمل کردن، جمع می‌شود و بصورت یک ساک دستی درمی‌آید و بهنگام استفاده کیسه خواب نرم و ظریفی است شامل زیرانداز، روانداز و متکا.

توجه

دولت‌ها برای سلب مسئولیت از خود، تغذیه را به عهده زائران گذارده‌اند ولی باید توجه داشت زائر که در اولین سفر خود، ناآشنا به امکان و محل‌های مورد نیاز بوده و از زبان عربی بی‌اطلاع است چگونه

20

می‌تواند در حال احرام، با خستگی راه و اعمال بسیار، به تهیه غذا بپردازد و خود را آرامش بخشد.

همگان اعتراف دارند که نظام حج جمهوری اسلامی ایران در میان کلیه کشورهای اسلامی الگو و نمونه است و زائر کاملاً آسوده و فارغ البال است و تمام وقت، به عبادت و زیارت می‌پردازد؛ زیرا تمام وسایل راحتی او توسط کارگزاران دلسوز و کارآزموده، از پیش آماده شده و حاجیان ایرانی وضع رضایتبخش بسیار مطلوبی دارند و حالت آنها با هیچ یک از کشورهای اسلامی قابل قیاس نیست.

سازمان حج و زیارت برای بالا بردن سطح کیفی حج، همه‌ساله تدابیری می‌اندیشد و طرح‌های سازنده‌ای عرضه می‌کند تا حاج با اطمینان خاطر در کاروانها ثبت نام کنند و مطمئن باشند که کارگزاران کاروانها؛ اعم از مدیر و یا معاون، بهترین شرایط را برای آنها فراهم می‌کنند تا با خیال راحت به اعمال عبادی خود سرگرم باشند. در این راستا افزون بر انتخاب مدیران با تجربه و تحصیل کرده، پیوسته مسائل مبتلابه را به صورت کتاب و جزوه تهیه کرده و بین زائران توزیع می‌نماید تا سطح اطلاعات آنها در زمینه‌های مختلف (وظایف مدیر، معاون، خدمه، آگاهی از بناهای تاریخی، نقش هیأت پزشکی، ستاد مسکن، گروه تغذیه و...) به نحو مطلوب افزایش یابد. باز هم به این حد قانع نشده و علاقمند است با تشکیل کلاسهای کارآموزی و آموزشهای علمی، اطلاعات لازم را به مدیران و معاونان کاروانها بیاموزد؛ زیرا معتقد است اینان سفرای جمهوری اسلامی ایران در کشور اسلامی دیگر

21

هستند و باید آنها از لحاظ معلومات عمومی، اطلاعات مذهبی، تسلط بر زبان، اخلاق و ادب اسلامی و معاشرت، الگو و نمونه باشند و با داشتن اطلاعات کافی در زمینه‌های آشنایی با مقررات حج عربستان و مؤسسه‌های وابسته به وزارت حج عربستان و قوانین موجود در این کشور، بتوانند در بحرانهایی مختلف، بر مشکلات فائق آیند و مسائل مبتلابه زائران را به راحتی حل نمایند.

22

فصل دوم

آشنایی با مؤسسه های حج عربستان

و مقررات و تعلیمات حج این کشور

وزارت حج عربستان، مسؤول تنظیم برنامه ها و هماهنگ کننده مسائل مختلف حج است و کلیه ملاقاتهای رسمی رؤسای بعثه های حج به منظور حلّ و عقد کارهای مربوط، در دفتر وزیر حج انجام می گیرد.

مسائل امنیتی حج را وزارت کشور به عهده دارد و مسائل خارجی را وزارت خارجه.

مسائل بهداشتی و درمان و دارو بر عهده وزارت بهداری است و مسائل هوایی با هواپیمایی کشوری.

وزارت حجّ عربستان برای اداره امور مختلف حجاج، چهار اداره تأسیس نموده که انتخاب رؤسا و یا تغییر آنها، از اختیارات وزیر حج می باشد.

چهار اداره که پیش تر اشاره شد عبارتند از:

1- مکتب الوکلاء الموحد

2- النقابة العامه للسيارات

3- المؤسسة الأهلیة لمطوّفي حجاج ایران

4- مکتب الأدلاء بالمدينة المنوره

شرح وظایف این ادارات، به تفصیل با سایر تعلیمات حج، در کتاب ۹۵ صفحه ای مستقل چاپ شده و وزارت حج عربستان همه ساله آن را چاپ می کند و در اختیار مراجعه کنندگان می گذارد.

شایسته است مسؤولان سازمان حج، قبل از شروع به کار، این کتاب را با دقت مطالعه کنند؛ زیرا نکات ریزی دارد که اطلاع از آنها برای دست اندرکاران حج، در زمینه های مختلف اجرایی حج، بسیار مفید است و غفلت از آنها سبب می شود که حقوق مسلم حاجی ایران تضییع گردد. عدم اطلاع از مقررات مؤسسه های وابسته به حج سبب می شود که مسؤولان، هزینه هایی را متعهد شوند که نمی بایست و منافی را از دست دهند که فقدان آنها باعث سلب آسایش و راحتی حاجی می گردد.

لذا توصیه می شود چنانچه خود به زبان عربی مسلط هستند، از آن استفاده کنند و اگر آشنایی ندارند، تعلیمات حج عربستان را توسط یکی از مترجمین مسلط خود، ترجمه و تایپ کنند و چندین بار آن را مطالعه کنند تا مطالب و نکات مهم، جهت به کار بستن و استفاده از آنها، در ذهن بماند.

اینک مهمترین عناوین کتاب تعلیمات حج به اختصار ترجمه می شود:

باب اول: مسائل مورد نیاز حاجیان گرامی

در این باب با بیان ۱۷ مورد از مسائل مورد نیاز (بهداشتی، رفاهی، اجتماعی، و مقررات سعودی) آگاهی های لازم به حاجی ارائه می شود.

باب دوم: کرایه حمل و نقل و خدمات دیگر

در این باب مبلغ ۴۴۴ ریالی را که حاجی باید به هنگام ویزا در کشور خودش و یا به هنگام ورود به عربستان در فرودگاه جده به عنوان «اجور الخدمات» بپردازد بیان شده و همچنین کرایه جده - مدینه منوره - مکه مکرمه و یا جده - جحفه - مکه مکرمه و کرایه مشاعر مقدسه (مکه مکرمه - عرفات - مزدلفه، منا و مکه مکرمه) را که باید هر حاجی به «النقابة العامه للسيارات» بپردازد، دقیقاً شرح داده شده است.

(با توجه به تفاوت قیمت در ماشینهای بدون کولر، کولردار، و اتومبیل های سرباز و جیمس).

همچنین در باب دوم با ۱۷ شماره، مسائل مختلف انتقال حاجی از شهری به شهر دیگر و نیز مقررات حمل و نقل به تفصیل بیان گردیده است.

باب سوم: زمان ورود و خروج زائر

- 1- همه ساله در روز ۱۵ ذیقعده (طبق تقویم امّ القری) آخرین روزی است که تقاضای ویزای حج پذیرفته می شود.
- 2- سه دسته از حجاج تا آخرین روز ذیقعده (طبق تقویم امّ القری) می توانند وارد عربستان شوند و پس از آن از ورودشان ممانعت می شود:
الف - کسانی که از راههای زمینی به عربستان وارد می شوند.
ب - کسانی که با هواپیما به مدینه وارد می شوند.
ج - کسانی که با کشتی می آیند ولی در غیر بندر جده پیاده می شوند.
گفتنی است که دو دسته از حجاج می توانند تا پایان روز چهارم ذی حجه وارد شوند:
الف - کسانی که با هواپیما می آیند و در جده پیاده می شوند.
ب - کسانی که با کشتی می آیند و در بندر جده پیاده می شوند.
- 3- آخرین روزی که حاجی می تواند با وسایل نقلیه از جده به مدینه منوره برود، روز ۲۶ ماه ذی قعدة است.
- 4- آخرین روزی که حاجی می تواند با هواپیما از جده به مدینه برود، روز دوم ذی حجه می باشد.
- 5- آخرین روزی که حاجی می تواند با هواپیما از مدینه به جده بیاید، روز ششم ذی حجه است.

6- حاجیانی که از طریق هوا می آیند، باید بین سی ام ذی حجه تا دهم محرم طبق تاریخ هایی که در بلیط آنها قید شده، خاک سعودی را ترک کنند.

اما حاجیانی که از راه زمینی آمده اند باید تا پنجم محرم برگردند.

و حاجیانی که از راه دریا آمده اند، پایان برگشت آنها همان پایان ویزای آنها است که در هر حال از آخر محرم تجاوز نمی کند.

7- در هر حال برای آن که حاجی با مشکلاتی روبرو نشود باید در ابتدای ورود خود، تاریخ بازگشت را مشخص کند و بهیچ وجه نباید از مدت ویزای آن بگذرد؛ زیرا ماندن در سعودی بدون ویزا و یا با ویزای پایان یافته، ممنوع است.

باب چهارم: اهم وظائف مؤسسه مطوفین، مکتب ادلاء و مکتب الوکلاء

در این باب وظایف هر یک از ادارات فوق، به تفصیل بیان شده است، نخست به شرح وظیفه «مؤسسه مطوفین» در ۲۸ شماره پرداخته است.

بسیار بجاست که شمه ای از وظایف مؤسسه مطوفین را بیان کنیم تا معلوم شود آنچه را که واحدهای مختلف سازمان حج انجام می دهند، از وظایف مؤسسه مطوفین است نه از وظایف آنها و ما با اعزام نیرو، بر آن شدیم که وظایف آنها را انجام دهیم و آنها را با توجه به

حقوقی که دریافت می دارند، بیکار کنیم و بعد فریاد بزنیم کار زیاد است! کار مشکل است! آنها وظایف خود را انجام نمی دهند!

پیشنهاد می شود سازمان، وظایف مؤسسه را از خود مؤسسه بخواهد و خود با نیروی بسیار کمی، بر حسن اجرای امور ناظر باشد.

اهم وظایف مؤسسه مطوفین، طبق تعلیمات وزارت حج عربستان:

1- مؤسسه موظف است به استقبال حجاج (در مرکز تقویح الحجاج) برود و آنان را با وسائل و اثاثیه هاشان به منازل خود هدایت کند.

و چنانچه مؤسسه در انجام این وظیفه قصور کند، وزارت حج به عنوان مجازات، آن را از عواید و درآمدهای که به آن اختصاص داده، محروم می سازد.

2- مؤسسه مطوفین پیوسته باید نمایندگان خود را به دفاتر «ستاد هدایت گمشدگان» (که از طرف وزارت حج در نقاط مختلف تعیین شده است) بفرستد و حجاج گمشده را تحویل بگیرد و آنان را به منازل خود برساند؛ اعم از مگه مکرمه، منا و عرفات. و نیز اگر زایری گم شود، باید وضع او را هر شش ساعت یکبار به واحدهای امنیتی و جهات مختصه اعلام کند.

3- مؤسسه باید حاجی را - اگر بیمار شد - به نزدیکترین مرکز

بهداري برساند و اگر حالش مساعد نبود باید به سرعت براي او پزشک حاضر کند.

4- مؤسسه باید اتوبوسهاي حجاج را در زمانهاي مناسب، براي رفتن به منا و عرفات، حاضر و آماده کند.

و نیز این وظیفه مؤسسه است که با هر اتوبوسي یک نماینده جهت راهنمایی و ارشاد راننده اعزام نماید و آنها را دقیقاً به چادرهاي خود هدایت کند.

5- نظافت چادرها، در اختیار گذاردن آب آشامیدني فراوان، مفروش کردن چادر، استخدام خدمه کافي جهت نظافت کلي و از بین بردن پشه و مگس و انتقال زباله و ضایعات به خارج، تماماً بر عهده مؤسسه مطوفین است.

سپس وظایف «مؤسسه اهلیة الأدلاء» را در مدینه منوره در ۲۳ شماره آورده است. تمام وظایف مؤسسه مطوفین در مکه مکرمه را باید مؤسسه اهلیة الأدلاء در مدینه منوره انجام دهد (1).

توجه: چون مؤسسه داراي نه دفتر است و سر و کار مدیران با این دفاتر مي باشد جهت اطلاع و استفاده آقایان آدرس آنها در ذیل درج مي گردد.

1- متأسفانه در این چند سال شاهد بوده ایم که هیچیک از این دو مؤسسه، به وظیفه خود عمل نکرده اند و سازمان حج با اعزام نیرو، به نام واحد مسکن، واحد حمل و نقل و واحد گمشدگان و امدادگران، وظایف آنها را انجام داده و کم کاری آنان را جبران کرده اند.

شماره رئیس دفتر نایب رئیس شماره تلفن آدرس دفتر

1- طلال محمد مکي رضا صحره ۵۵۸۸۸۳۶ الششة أمام مقر المؤسسة -

منزل الشيخ/عبدالحميد قطب

2- طلعت قطب محمد مغازل ۵۵۷۳۰۲۷ الششة أمام مدرسة جعفر المتوسطة

3- خالد أزره زهير مغازل ۵۵۷۱۱۹۵ الششة أمام مقر المؤسسة عمارة السعادة

4- حسن علي معزوزة بكر قطب ۵۵۶۱۹۱۳ الششة بجوار مكتبة (مکتبتي)

5- عبدالرحمن ازهر علي صحره ۵۵۷۵۱۸۹ الششة أمام مقر المؤسسة عمارة السعادة

6 محمد حسن جمال فاضل حمزه ۵۵۸۵۲۹۲ الششة أمام مركز بن داؤد

7 عبدالعزيز صحره هاني صحره ۵۵۶۴۵۵۲ العزيزية بجوار جسر الملك خالد

منزل عبدالمؤمن الصباغ

8 عبدالله غنام محمد السناري ۵۵۷۵۸۹۵ الششة أمام مقر المؤسسة

9 عباس حمزه محمد ازهر ۵۵۷۱۲۲۹ الششة أمام مقر المؤسسة عمارة السعادة

(تلفن: ۵۵۸۰۰۵۵-۵۵۸۰۰۴۴-۵۵۸۰۰۲۲ فاكس: ۵۵۸۳۵۲۲)

وظائف مكتب الوكلاء الموحد

مكتب الوكلاء الموحد، رابط بين مؤسسه مطوفين، النقابه و مؤسسه ادلاء در مدينه منوره و حجاج و بعثه هاي حج مي باشد. اين واحد بر آنها اشراف دارد و هم آهنگ كننده برنامه هاي رفت و برگشت حجاج از كشورهاي خود به عربستان و نيز نقل و انتقال بين شهري حجاج و مشاعر مقدس مي باشد.

حقوق مؤسسه مطوفين را براي تجهيز چادرها، مكتب الوكلاء به عنوان «اجور الخدمات» دريافت مي كند و به مؤسسه مي پردازد.

كرايه اتوبوسهاي النقابه العامه را مكتب الوكلاء دريافت مي كند و به النقابه مي پردازد.

بايد اذعان نمود كه مكتب الوكلاء رابط بين بعثه هاي حج و ساير مؤسسه ها به شمار مي رود و نيز در كلييه موارد حلال مشكلات بعثه هاي حج و حجاج مي باشد.

وظايف مكتب الوكلاء، طي ۱۵ شماره بيان شده است.

واجبات دفتر زمام در مگه

مسئوليت عمده مكتب الزمامه، رساندن آب آشاميدني براي حاجيان در مراكز استقبال و تفويج الحجاج و همچنين در منازل آنها مي باشد. ليكن متأسفانه تا كنون از دادن آب زمزم به خانه هاي حجاج، خبري نداريم و فقط در كتاب تعليمات آمده ولي وجود خارجي ندارد.

باب پنجم: ضوابط اسكان حاجيان

مفصل ترين بحث در اين كتاب، پيرامون مسائل اسكان زايير و اجاره منازل و شرايط تفصيلي آنها است كه در شانزده صفحه كامل نقل شده است و مسئولين اجاره منازل حتماً بايد با دقت آنها را مطالعه كنند.

باب ششم: مقررات النقابه العامه و شركت هاي مسافربري وابسته

در اين باب، وظايف النقابه (سنديكاي ماشين داران زمان حج) و شركت هاي سهام دار را مفصل بيان کرده است.

مقررات ایاب و ذهاب به مکه مکرمه، از روز پنجم ذی حجه

طبق تعلیمات حج، پایان روز چهارم ذی حجه آخرین روزی است که مسافران از مدینه منوره با اتوبوس می‌توانند به مکه مکرمه حرکت کنند.

و نیز آخرین روزی که مسافران می‌توانند با هواپیما وارد جده شوند.

و همچنین چهارم ذی حجه، روز پایانی ورود سواری‌های شخصی است به مکه مکرمه.

از روز پنجم ذی حجه، از ورود سواری‌های شخصی به مکه مکرمه ممانعت می‌شود.

از هر طرف که زایر بخواهد با سواری وارد مکه مکرمه شود، مقابل مراکز تفویج الحجاج (محل دسته بندی حاجیان و اعزام آنها به منازل خود با راهنمایی مؤسسه مطوفین) پلیس، راه را بسته است و یک راه به طرف پارکینگ مرکز تفویج الحجاج باز کرده و سواری‌ها را به اجبار به طرف پارکینگ می‌فرستد و بطور کلی از روز پنجم ذی حجه همه مسافران سواری‌های خصوصی، موظف هستند ماشین‌های خود را در پارکینگ بزرگ (تفویج الحجاج) پارک کنند و با اتوبوس‌های عمومی، داخل شهر شوند و از آنجا با وسائل عمومی پس از انجام عمره تمتع، به عرفات و بعد به منا بروند.

در این سالها که پلیس سعودی با شدت تمام در تمام جاده‌ها (از

هر طرف که امکان ورود به مکه مکرمه وجود داشته باشد) از ورود سواری‌ها ممانعت می‌کند و همه پارکینگ‌ها از سواری تکمیل می‌شود، باز می‌بینیم راه‌های عرفات به مزدلفه برای حرکت اتوبوس‌ها کافی نیست و راه‌چندین دقیقه‌ای را چندین ساعت باید طی کنند حتی برخی باید نیت و قوف اضطراری کنند و کثرت ماشین‌های سواری مانع حرکت سریع اتوبوس‌ها می‌شود.

در هر حال افراد بعثه‌ها و اعضای هیأت پزشکی و یا رؤسای ستادها و رؤسای بعثه‌ها و افرادی که به اجبار از مدینه منوره دیر حرکت می‌کنند و یا در جده کار ضروری دارند و باید مرتب در حال تردد باشند، در روزهای آخر ذی قعدة باید مشخصات اتومبیل‌هایی را که می‌خواهند برای تردد مکرر استفاده کنند، به سرکنسولگری بدهند تا سرکنسولگری لیست آنها را با لیست اتومبیل‌های مورد نظر خود به وزارت خارجه بفرستد و درخواست مجوز نماید.

وزارت خارجه برای تعداد محدودی مجوز می‌فرستد.

مجوز عبارت است از کارت صورتی رنگی که مشخصات اتومبیل و راننده (نوع سواری، رنگ، شماره پلاک و نام و مشخصات راننده) در آن نوشته شده است.

این کارت باید پیوسته در اتومبیل باشد و به پلیس نشان داده شود.

بعضی مواقع، به هنگام شدت ترافیک و خستگی مفرط پلیس،

مأموران حتی به این ورقه اعتنایی نمی کنند و از ورود اتومبیل ممانعت می نمایند.

اینجاست که باید با نرمش، خستگی را از جان پلیس برطرف کرد و با جلب رضایت او به چابکی داخل شهر شد.

بنابر این، برای کسانی که قصد تردد مکرر دارند و یا خروج آنها از مکه مکرمه ضرورت دارد (مانند کسانی که عصر پنجم ذی حجه در میهمانی ملک شرکت می کنند) به دست آوردن مجوز الزامی است.

و حتی کارت مجامله اثری ندارد چون کارت مجامله که از طرف وزارت حج به افراد بعثه ها و یا رؤسای حج داده می شود، برای معرفی شخصیت آن فرد مفید است ولی پلیس از ورود سواری ممانعت می کند نه از ورود شخص. بنابر این گرفتن مجوز ورود سواری ضرورت دارد و نباید در این قانون غفلت نمود.

فصل سوم

مراسم و جشنهای رسمی در زمان حج

روی یکم ذی حجه، بعد از طلوع آفتاب، مراسم شستشوی کعبه مقدسه انجام می گیرد. دعوت کننده امیر ماجد بن عبدالعزیز امیر مکه مکرمه می باشد و امیر مکه مکرمه به نیابت از ملک فهد، کعبه مقدسه را با گلاب می شوید. در این مراسم وزارت حج برای کشورهای اسلامی کارت دعوت می فرستد؛ برای هر کشوری دو کارت، اگر یک کشور اسلامی، خواهان کارت بیشتری باشد فقط باید از شخص امیر ماجد، امیر مکه معظمه، بخواهد و او به دفترش دستور می دهد و آنگاه چند کارت دعوت در اختیار می گذارند.

وزارت حج قادر بر اعطای کارت بیشتر از حد معمول نیست، به ایران دو کارت می دهد امیرالحاج و رئیس سازمان حج و زیارت.

دعوت ملک به صرف شام

عصر روز پنجم ذي حجه ملك روساي كشورهاي اسلامي و روساي بعثه هاي حج را به صرف شام در قصر السلام (ديوان ملكي) در جده دعوت مي كند. معمولاً يك كارت از طريق روابط عمومي وزارت حج (العلاقات العامه) در اختيار رئيس بعثه قرار مي گيرد.

رئيس بعثه در ميهمني شركت مي كند.

ساعت حضور ۸ ۲۱ ساعت رسمي ۹ بعد از ظهر

چون دعوت كننده اين مهماني شخص ملك است، لذا از ابتدا تا پايان مراسم شاه در جلسه حضور دارد، ابتدا با يكيكي نمايندگان كشورهاي اسلامي و روساي بعثه ها تعارف و احوالپرسی مي كند، معمولاً از نمايندگان كشورها احوال رئيس آن كشور را مي پرسد و به گرمي پذيرايي مي نمايد.

فلسفه وجودي اين جلسه، تحبيب قلوب و ايجاد محبت در نمايندگان كشورهاي اسلامي مي باشد.

مراسم و جشنها در خلال مراسم حج

1- شام روز يازدهم ذي حجه هر سال، وزير حج در منا از تمامي روساي بعثه هاي اسلامي دعوت مي كند تحت عنوان: «الندوة الإسلامية السنوية الكبرى»

زمان: بعد از نماز مغرب روز يازدهم ذي الحجه.

36

مکان: منا قصر ديوان ملكي.

جهت صرف شام.

2- وزير حج ساعت ۹ بعد از ظهر روز چهاردهم ذي حجه، روساي بعثه هاي حج را در سالن ليلتي (قاعة ليلتي) دعوت مي كند: تحت عنوان: «الحفل السنوي»

محل برگزاري جشن: جده طريق الملك (قاعة ليلتي)

در اين جشن روساي بعثه ها از تسهيلاطي كه حكومت عربستان سعودي براي حجاج كشورهاي مختلف فراهم نموده و نيز از شخص وزير حج تشكر مي كنند در حقيقت فلسفه وجودي اين جلسه، مدح و ثنای مسؤولان حج عربستان مي باشد و در پايان وزير حج هم از همه شركت كنندگان تشكر مي نمايد.

آب زمزم واقعي و مقداري نشريه هاي تبليغاتي در اختيار شركت كنندگان گذاشته مي شود.

37

آشنایی با برخی از مقررات عربستان

در ارتباط با امور حجاج

در هر سازمان یا وزارتخانه ای، باید محور اصلی را مشخص نمود تا وظایف به خوبی روشن گردد؛ مثلاً چون در وزارت آموزش و پرورش، محور دانش آموز و تعلیم و تربیت اوست پس به معلم، فضا، وسائل، کتابخانه، آزمایشگاه، زمین ورزش و صدها مسأله دیگر، در مورد رشد دانش آموز، نیاز است، در سازمان حج و زیارت، محور زائر و حاجی است، لذا سازمان تشکیل یافته تا در خدمت زائر باشد و وظیفه مدیر و معاون کاروان نیز مشخص است.

فلسفه وجودی کاروان و انتخاب مدیر و معاون واجد شرایط، تأمین آسایش، جلب رضایت زائر و اطمینان بر صحت اعمال او می باشد.

بنابر این کسی که در یک کشور بیگانه است، باید با مقررات و

قوانین آن کشور آشنایی کامل داشته باشد تا به هنگام روبرو شدن با مشکلات بتواند به راحتی مشکلات زائران را حل کند و در بحرانهایی مختلف، با درایت و بردباری، زائر را یاری دهد و او را در مراحل سخت انیس و مونس باشد. لذا بر این اساس، به اهم مقررات و مسائلی که آشنایی با آنها ضرورت دارد بشرح زیر می پردازیم:

1- همراه داشتن مواد مخدر

2- کشف دلار تقلبی

3- مسأله تشابه اسمی در فرودگاه جده

4- حوادث و تصادفات

5- تشکیل پرونده و تعقیب آن تا سرحد دریافت دیه

6- دفن جسد در عربستان

7- انتقال جسد به ایران

مشکلات احتمالی در فرودگاه جده

1- همراه داشتن مواد مخدر

زایر معتاد می‌کوشد تا با جاسازی مقداری تریاک (و یا هر معجون دیگری که خود صلاح می‌داند) خود را در ایام تشریف از عوارض اعتیاد نجات دهد اما غافل از آن که مأموران حرفه‌ای عربستان به راحتی کشف می‌کنند و برای زایر و مسؤلان، مشکلاتی به وجود می‌آورند. در چنین حالتی، بهترین و موثرترین راه نجات آن است که مدیر کاروان به طرفداری از مأموران و حمایت از نحوه عملکرد آنها وارد صحنه شود.

و ساحت مقدس جمهوری اسلامی ایران را از اینگونه اعمال منزّه بداند و الا در صورت طرفداری از کار غلط زایر معتاد، هم به نظام مقدس حاکم بر ایران بدبین می‌شوند و هم مشکلات فراوانی برای زایر و مسؤلان ایجاد می‌نمایند. پیشنهاد می‌شود مدیر و مأموران ستاد جده، به هیچ عنوان از فرد خاطی طرفداری نکنند. تجربه نشان داده است در چنین حالاتی، زایر راحت‌تر و سریع‌تر آزاد می‌شود.

2- همراه داشتن دلار تقلبی

اگر در مدینه یا مکه صراف‌های سعودی زایری را به جهت داشتن دلار تقلبی به دام بیندازند، او را روانه ادارات شرطه می‌کنند شرطه پس از بازداشت موقت، دلارهای تقلبی را ضبط می‌کند و به صاحبش برنمی‌گرداند سرانجام زایر با خسارت فراوان و رنج روحی بسیار آزاد می‌شود.

به مسافران خود تذکر دهید از خرید ارز از افراد معمولی و دل‌الها اجتناب کنند.

3- تشابه اسمی

گاهی زایری را در فرودگاه به خاطر مشابهت اسمش با اسم کس دیگر معطل می‌کنند و چون برای زایر سابقه نداشته، او و همراهانش سخت مضطرب و نگران می‌شوند.

به زایران خود آگاهی دهید که معطل شدن شما در فرودگاه،

مشکلی برای شما به وجود نمی‌آورد، چند ساعتی برای تحقیق، نگه می‌دارند ولی سرانجام آزاد می‌شوید. این شما باید که باید پیوسته همراه زایر باشید و او را از لحاظ روحی تقویت کنید.

4- حوادث و تصادفات

اصولاً آشنایی با مقررات هر کشوری، مسافر را زودتر به نتایج مطلوب مورد نظر خود موفق می‌کند و او را از سرگردانی و اتلاف وقت و تضییع حقوق حفظ می‌نماید.

یکی از مسائل مبتلابه در عربستان، مسأله تصادف با وسائل نقلیه است.

افراد مسن و ناآشنا به راهها و خیابانها و محل‌های عبور غیر مجاز، زودتر دچار آسیب و حادثه می‌شوند و چه بسا افرادی که بر اثر تصادف، عضو و یا جان خود را از دست می‌دهند و به خاطر عدم آشنایی با مقررات عربستان، حقوق

مسلم آنها و يا حقوق ورثه شان تضييع مي گردد و بدون تشكيل پرونده و تعقيب مسأله به خاطر آن كه اين فرد غريب است و مي خواهد به کشور خود برگردد، رضایت مي دهد و پرونده مختومه مي شود.

و يا آن كه بر اثر ندانستن زبان و مفاهيم كلمات، در اداره پليس و يا بیمارستان، به او پیشنهاد مي شود «تنازل» بده، او هم بدون درک معنا و مفهوم تنازل، مي گوید: من با تنازل موافقم و در حالي ورقه را امضا مي کند كه نمي داند زير ورقه رضایت را امضا کرده است! و مدتي بعد

آشنايان وي به دفتر نمايندگي مراجعه مي کنند كه فلان شخص در فلان زمان تصادف کرده و به نقص عضو مبتلا شده حق و حقوق خود را مطالبه مي کند، پس از مدتي تفحص و پيدا كردن پرونده توسط دفتر نمايندگي، معلوم مي شود كه مسافر به خاطر شتابزدگي و تعجيل در مراجعت به ايران و ندانستن زبان و معنای كلمات، از شكایت تنازل نموده؛ يعني رضایت داده و پرونده بسته شده است، لذا گفته مي شود ديگر راهي براي احقاق حق او وجود ندارد و يا فرد تصادفي را به ايران مي برند و در ايران فوت مي کند و دليلي بر اثبات دعواي خود ندارند كه مرگ او در ايران به خاطر تصادف او در عربستان بوده است.

مراحل قانوني تشكيل پرونده يك تصادف را از ابتدا تا انتها توضيح مي دهيم تا مسؤولان در هر زمان با هوشيارى بتوانند حقوق مسلم افراد را حفظ کنند و در عربستان حامي و مدافع منافع اتباع خود باشند.

5- مراحل تشكيل پرونده

به مجرد تصادف، همراهان و آشنايان فرد آسیب دیده، بايد صحنه تصادف را به حال اوليه حفظ کنند و به سرعت پليس را در جريان بگذارند. پس از حضور پليس و يادداشت مشخصات صحنه و زمان و مکان تصادف، فرد مجروح را به نزديک ترين بیمارستان منتقل نمايند.

تذکر اين نکته ضروري است كه همراهان مجروح بايد نام و مشخصات پليس و محل اداره او را بپرسند و پس از انتقال مجروح به

بیمارستان و تحت درمان قرار دادن او، به دفتر ستاد (مکه يا مدینه) مراجعه کنند و گزارش مشروح را به قسمت «رفاه ستاد» تقديم نمايند.

بدیهي است اين گزارش شامل مشخصات مجروح، راننده، وسيله نقلیه، زمان و مکان حادثه و مشخصات پليس و اداره او مي باشد.

مسؤول رفاه ستاد بايد به «اداره مرور» كه افسرش كروكي صحنه تصادف را ترسيم نموده، مراجعه نمايد و تقاضا کند طي چه شماره اي آن حادثه ثبت شده است شماره دفتر را بگيرد و به پرونده اضافه کند و مرتب تا پايان مراسم حج، به اداره مرور براي به جريان انداختن مراحل قانوني پرونده مراجعه نمايد.

در پايان، اگر بیمار همچنان بستري است و پرونده مراحل نهايي خود را طي نکرده است، مسؤول موظف است به هنگام عزيمت به ايران، ليستي تهيه نمايد و اسامي مجروحين را با نام بیمارستانها و شماره پرونده آنها و نام افسر و ساير مشخصات مورد نیاز را ثبت و به دفتر نمايندگي سازمان در جده تحويل دهد.

پس از طی این مراحل، دفتر نمایندگی در فرصت مناسب یکایک پرونده ها را توسط مأمور خاص این قسمت، تعقیب می کند و نتیجه نهایی را به مدیریت کل رفاه سازمان حج تقدیم می دارد و اداره کل مراتب را به خانواده های آنها اعلام می کند و اگر مجروح بر اثر شدت حادثه فوت نماید و ورثه تقاضا کنند که جسد متوفی به ایران حمل گردد، اقدام می شود.

در این صورت دفتر نمایندگی باید از سرکنسولگری کتباً تقاضا

کند که مراتب را به امیر مکه مکرمه اعلام نماید آنگاه دارالاماره، به قسمت های مختلف نامه می نویسد و موافقت خود را اعلام می کند. مأمور سرکنسولگری به اتفاق مأمور دفتر نمایندگی باید حدود یک هفته در ادارات مختلف رفت و آمد کنند تا سرانجام موفق شوند جنازه به ایران حمل گردد.

6- مراحل انتقال جسد به ایران

نوشتن جزئیات مختلف در این نوشتار ضرورت ندارد زیرا مسأله متوفیان و انتقال جسد به ایران، پرونده خاصی دارد که مسؤولان با مراجعه به پرونده، به جزئیات امر آگاه خواهند شد و وظیفه خود را انجام خواهند داد.

پس از انتقال جسد و یا به خاک سپاری در مدینه منوره و یا مکه مکرمه، نوبت تعقیب پرونده جهت دریافت دیه می رسد.

جسد زمانی به ایران انتقال می یابد و یا در عربستان به خاک سپرده می شود که بیمارستان گواهی فوت داده باشد، پلیس هم تأیید کند و این مدارک تماماً در پرونده متوفی ثبت و ضبط گردد.

اداره رفاه از خانواده متوفی می خواهد حصر وراثت متوفی را به عربی ترجمه کنند و نیز ورثه نامه ای بنویسند و سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران را در جده وکیل نمایند که به ادارات و محاکم مراجعه کنند و دیه متوفی را دریافت و به آنها تسلیم کنند. این نامه ها پس از ترجمه باید به گواهی وزارت خارجه در تهران و به تأیید سفارت عربستان در

تهران برسد و از طریق اداره رفاه به دفتر نمایندگی سازمان در جده ارسال شود.

آنگاه مأمور دفتر نمایندگی با در دست داشتن مدارک موجود، مراحل قانونی پرونده را در محاکم مختلف تا سرحد دریافت دیه، تعقیب می کند.

در این هنگام نماینده سرکنسولگری با در دست داشتن مدارک و معرفی نامه از سرکنسولگری، در دادگاه حاضر می شود و دیه متوفی را دریافت می کند و در اختیار سازمان حج می گذارد که به خانواده متوفی تسلیم نمایند.

چند تذکر:

1- اگر متوفی مرد باشد و راننده صد در صد مقصر شود، مبلغ یکصد هزار ریال سعودی به ورثه تعلق می گیرد و چنانچه ۵۰٪ راننده و ۵۰٪ متوفی مقصر گردد، دادگاه راننده را به پرداخت پنجاه هزار ریال محکوم می کند.

در ضمن اگر متوقی زن باشد، کلّ ديه پنجاه هزار ريال است؛ زیرا همچنانکه سهم الارث زن، نصف مرد است، ديه زن هم نصف ديه مرد تعیین شده است.

2- اگر راننده معسر باشد؛ یعنی قادر به پرداخت ديه نباشد و فقر و اعسار او ثابت گردد، محکمه او را آزاد می کند و ديه را بيت المال می پردازد.

فصل پنجم

نقش ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره

بدیهی است اداره و کنترل و مراقبت هزاران نفر در شهرهای مدینه منوره و مکه مکرمه به ستادی قوی و منسجم، متشکل از نیروهای ورزیده و متخصص در شؤون مختلف، نیازمند است.

ضرورت ایجاب می کند که در هر زمینه ای واحدهای تشکیل شود و زایر را یاری نماید تا زایر احساس نکند که در خارج از میهن اسلامی غریب و تنها زندگی می کند و فریادرس و پایگاهی وجود ندارد که به مشکلات او رسیدگی کند.

مجموعه واحدهای مختلفی که پاسخ گوی احتیاجات زایر است، ستاد نامیده می شود.

در حقیقت ستادها، پایگاهی است جهت تقویت روحی

و پاسخگویی نیازهای زایران و مرکزی است جهت اداره شؤون مختلف کاروان ها.

ما در هر یک از ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره واحدهای زیر را فعال و پرتحرک می یابیم که با توجه به حوزه مسئولیت هر یک به اهمیت نقش ستادها واقف می شویم.

1- واحد مسکن، جهت بررسی اشکالات موجود در خانه های استیجاری.

2- واحد تدارکات، به منظور تأمین نیازها و جوابگویی مواد خوراکی و تغذیه زایران.

3- واحد امداد، جهت رساندن گمشدگان به منازل خود.

4- واحد پست و تلفن، برای برقرار کردن ارتباط و رساندن نامه های پستی به کشور زایر.

5- واحد شکایات و بازرسی.

6- واحد رفاه جهت رسیدگی به دستگیر شدگان، تصادفی ها، فوتی ها.

7- واحد ترجمه و مترجمان، به منظور حضور در دادگاهها، اداره های مرور، بیمارستانها و مراکز مورد نیاز.

8- واحد اشیای گمشده و رساندن آنها به صاحبان.

9- واحد امور مالی و حسابداری جهت رسیدگی به کارهای مالی کاروان ها.

47

10- واحد منا و عرفات مخصوص ستاد مکه مکرمه.

11- واحد حمل و نقل بین شهری.

12- واحد امور خارجه، جهت استقرار کارمندان اعزامی وزارت خارجه و بررسی مسائل ایمنی و حل مشکلات زایران.

چون این نوشتار گنجایش تفصیل یکایک واحدهای فوق الذکر را ندارد، به همین فهرست اکتفا می کنیم.

نقش هیأت پزشکی

با توجه به جمعیت بی شمار موسم حج، امکانات وسیع درمانگاهها و مراکز درمانی سعودی و تجهیزات آنها برای تمامی حجاج کافی نخواهد بود و باید هر یک از کشورهای اسلامی به نوبه خود، آنچه در توان دارند از اعزام پزشک، پرستار و فرستادن دارو و تجهیزات درمانگاهها کوتاهی نکنند.

در موسم حج بیمارستانها و درمانگاههای اندونزی، مالزی، ترکی و مصری و دیگر کشورها را می بینیم که بسیار فعال عمل می کنند.

جمهوری اسلامی ایران نیز همه ساله با اعزام تیم های پزشکی متخصص و پرستارهای پرحوصله و داروهای مورد نیاز، بیمارستان و درمانگاههای خود را برای پذیرش ایرانیان آماده می کند و بحمدالله همگان اعتراف دارند که نه تنها هیأت مجهز پزشکی ایران به درمان بیماران خود پرداخته بلکه بیماران کشورهای دیگر به درمانگاههای

48

ایران مراجعه کرده و از معالجه و داروی رایگان استفاده کرده اند و خوشحال برمی گردند.

سالهاي گذشته در موسم حج همه شاهد بوده اند که امکانات سعودي پاسخگوي نياز تامي حجاج کشورهاي اسلامي نبوده و با وجود تجهيزات بسيار قوي و وسيعي که هيأت پزشکی ايران در اختيار حجاج ايران گذارده باز هم در منا و عرفات با مشکلات زيادي روبرو مي گردد.

گرمزدگي در منا، خستگي مفرط ناشي از بي خوابي شب قبل، گم کردن چادرها و سرگردان شدن زائر، نداشتن استراحت کافي و... همگي عوامل است که زائر را آسيب پذير مي کند.

و تيم پزشکی را بيش از حد توان، خسته مي سازد.

بنابر اين هيأت پزشکی را در منا بايد از هر جهت مجهز نمود؛ زيرا رسالت پزشکی در منا تجلي مي کند و پايدگي است که به حق بلاوقه در خدمت زائر است و در اين زمان نقش تيم پزشکی بالعيان احساس مي شود.

پس از منا مکه مکرمه به دليل شرايط خاص خود از اهميت خاصي برخوردار است و بايد مدینه منوره را در درجه سوم اهميت قرار داد.

در هر حال لزوم وجود تيم پزشکی با تجربه و با تجهيزات کامل، بر کسي پوشيده نيست و هر چه در اين زمينه سرمايه گذاري شود به جان

و سلامتي زائر کمک مي شود و ضريب اطمینان زائر در کشور بيگانه در دوره وانفسا بيشتر مي گردد.

مسائل مهم منا: قرباني، تقصير و رمي جمرات

چون مسؤلان عزيز با بيشتر مسائل حج و وظائف مهم خود آشنا هستند، بيان تامي آنها ضرورت ندارد فقط توجه آقایان را به سه مسأله مهم معطوف مي داريم اميد است نکاتي که از نظرتان مي گذرد در سالهاي متمادي بدان عمل شود و ارزش آموزشهاي علمي و راهنمايي هاي بنيادي را در عمل نشان دهيد.

قرباني افزون بر آن که جنبه عبادي دارد، داراي بار مالي نيز هست، لذا شرايطي در فقه اسلامي براي آن در نظر گرفته شده است:

قرباني بايد سالم و بي عيب باشد و به سه جزء تقسيم گردد:

الف - سهم خود حاجي

ب - سهم فقرا

ج - قسمتي هم صدقه

«فکلوا منها وأطعموا القانع والمُعترّ(1)»...

«فکلوا منها وأطعموا البائسَ الفقير(2)»

«از قرباني خود بخوريد و بينوايان شديدالحال را اطعام کنيد».

1- حج : ۳۷

2- حج : ۲۹

توصیه می شود از قربانی نمودن در مسلخ های قدیم و رها کردن آن و ضایع نمودن حقوق فقرا و مستمندان سخت اجتناب گردد. و حجاج راهنمایی شوند در حد امکان از کشتارگاههای تمام اتوماتیک استفاده کنند تا گوشت ها به مصرف فقیران و افراد مستحق برسد (البته با رعایت تمام مسائل فقهی شیعه و مراقبت در ذبح)

تراشیدن سر (برای حجاج سال اول)

تا به حال رسم بر این بوده که حجاج بعد از قربانی در اطراف دستشویی ها و راهرو و چادرها اجتماع کنند تا سر خود را بتراشند و از احرام خارج شوند.

مأموران سعودی در نظافت دستشویی ها و راهرو و چادرها برای جلب توجه زائران تازه وارد، اقدامات اساسی معمول داشته ولی بعد از تقصیر، نه تنها دستشویی ها دیگر قابل استفاده نیست بلکه محوطه راهروها و دستشویی ها بر اثر زیادی موهای پراکنده در هر طرف، منظره ای چندش آور و بسیار زننده و غیر بهداشتی پیدا می کند.

معلوم نیست چرا تاکنون این وضع اسف بار، مسؤولان را تکان نداده و در مقام آن نبوده اند تا چاره ای بیاندیشند و طرحی پیشنهاد کنند که به این وضع ناهنجار پایان دهند.

از شما مدیران و دست اندرکاران عزیز می خواهیم یک پیش بند پلاستیکی تهیه کنید و از زائران مرد بخواهید، به هنگام تقصیر از آنها استفاده کنند و موهای خود را در آن پلاستیک ها بریزند و در پایا

پلاستیک را گره زده و در سطل زباله بیاندازند تا این عمل پسندیده رایج شود و دیگر اطراف دستشویی ها و راهروها آلوده و رقت بار دیده نشود.

با اجرای این طرح، اطراف چادرها و آب ریزها نظافت اولیه خود را بازمی یابد و سلامت و بهداشت حجاج تضمین می گردد. و زائران خارجی که از کشورهای غربی برای حج می آیند، مسلمانان را مورد شماتت و سرزنش قرار نمی دهند.

امید است این مسأله بسیار جزئی و در ضمن بسیار با اهمیت از لحاظ نظافت و بهداشت، بعد از این، مورد توجه قرار گیرد و دیگر زایری بخود اجازه ندهد فضا و محیط را آلوده و بدمنظر کند. آری، با یک اقدام بسیار ساده و ارزان، شخصیت و سلامتی حاجی را حفظ کنید.

رمی جمرات

مسؤولان سعودی برای راحتی حجاج در رسیدن به جمرات، مسیر آن را سقف زده اند تا حرارت آفتاب حاجیان را نیازارد و سریع و راحت به جمرات برسند، لیکن متأسفانه برخی از کشورها، از این راه که «طریق المشاة» می نامند،

برای استراحت و خورد و خواب استفاده می کنند و راه را بر آنان که به رمی می روند، بسیار تنگ می سازند تا آنجا که بسیاری از زائران مجبور می شوند از خیابانی که مخصوص عبور وسائل نقلیه است استفاده کنند. و همین امر سبب شده که در هر سال تعدادی از حجاج جان خود را بر اثر فشار جمعیت در لابلای وسائل نقلیه از دست بدهند، بطوری که تلفات این راه در روزهای رمی جمرات بر

کسی پوشیده نیست.

اکنون که دولت سعودی نتوانسته است در این مورد نظمی برقرار سازد و آنان را عملاً از استفاده طریق المشاة منع کند، توصیه می شود ایرانیان در ساعاتی که اهل سنت رمی نمی کنند، اقدام به رمی نمایند تا جانشان محفوظ بماند.

اهل تسنن مقیدند روز اول (دهم ذی حجه) از قبل از طلوع آفتاب تا ظهر به رمی جمرات بروند و روزهای دوم و سوم را از ظهر تا غروب.

بنابر این با توجه به مسأله فوق، ضرورت دارد مسؤولان کاروانها زائران خود را روز اول از ظهر تا غروب برای رمی جمرات ببرند. و روزهای دوم و سوم از صبح تا به ظهر.

ممکن است بیشتر زائران برای آن که زودتر موفق به قربانی و تقصیر شوند تا در نتیجه از احرام خارج گردند و به قول خود آزاد شوند، صبح روز اول به رمی جمرات بروند، مسؤولان محترم می توانند توانمندیهای جوان را به مسؤلیت خود آنها، صبح بفرستند ولی افراد عادی را عصر ببرند و به آنها تفهیم نمایند که سلامتی و حفظ جانشان مقدم بر اعمال است و تأخیر در اعمال لطمه ای به حج آنها نمی زند. اگر مسؤولان محترم مسائل اساسی و حیاتی را از ایران بتدریج به زائران خود تعلیم دهند و آنها را به خطرات و مشکلات جانی که در پیش است واقف و آگاه کنند، مسلماً زائر تسلیم می شود و با پیروی کامل از دستورات راهنمایان اعمال خود را انجام می دهد.

فصل ششم

دانستنیهای لازم در عربستان

برای کارگزاران حج و عمره

(شامل یک مقدمه و یازده عنوان)

*مقدمه

*سفر هیأت عالیرتبه حج ایران به عربستان.

*سفر اعضاي هیأت مسکن.

*سفر اعضاي تأمین مواد غذایی.

*ترخیص وسائل پزشکی و دارو.

*اجاره محل دفتر ستاد جده در فرودگاه.

*استرداد پلاکهای زرد وسائل نقلیه.

*قرارداد تغذیه زایران در فرودگاه (رفت و برگشت).

*کارت تردد کارمندان فرودگاه.

*تصریح و یا اجازه خاص وسائل نقلیه ای که به فرودگاه تردد می نمایند.

54

*آماده کردن وسائل نقلیه.

*بکار انداختن تلفن ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره.

مقدمه

از آنجا که طبق نظام فعلی، سازمان حج متعهد تهیه کلیه خدمات مسافرت زایران بیت الله الحرام است؛ اعم از تهیه گذرنامه، ویزا، بلیط هواپیما، تعیین زمان حرکت، تأمین مسکن، خوراک، حمل و نقل، درمان و پزشکی، امور رفاهی و دیگر مسائل وابسته، لذا ما مصمم هستیم تا با استفاده از تجارب و مشاهدات عینی خود در دفتر نمایندگی، وظایف مسئولین را در خارج، یکایک متذکر شویم.

امور مقدماتی که در ایران انجام می پذیرد، در این نوشتار مورد بحث ما نیست، بلکه فقط بر آنیم تا به تفصیل کارهایی را که در عربستان انجام می پذیرد و یا اطلاعات لازمی را که مسئولین باید از آن مطلع باشند، بیان کنیم امید آن که مسئولین محترم با درایت کامل، و داشتن اطلاعات لازم، مبتنی بر عملکردهای گذشته، بتوانند وظایف محوله را به خوبی انجام دهند.

نخست ضرورت ها را به اختصار بررسی می کنیم تا به سهولت بتوان به نتیجه مطلوب دست یابیم.

با توجه به این که عمره از ماه ربیع الأول شروع می شود و با پایان یافتن ماه شعبان پایان می پذیرد، کارگزاران عمره بناچار باید حداقل در ماه صفر مقدمات سه اصل اساسی را بشرح زیر فراهم کنند:

55

الف: مسکن

مناسب ترین وقت جهت بازدید اماکن و دست یافتن بر مایحتاج مسکن و امضای قرارداد اجاره، ماه صفر می باشد. و حداقل دو نفر جهت یافتن ساختمانهای مناسب و اجاره آن، در ماه صفر باید در عربستان حضور داشته باشند.

ب: تغذیه

تجربه سالهای گذشته در مورد تغذیه و سوابق تلخ و آذاری تغذیه به صاحبان هتل و یا اشخاص دیگر، سازمان را بر آن داشت که تغذیه را به عهده گرفته و خود مسؤول آن باشد. پس باید در بهترین و مناسب ترین زمان (ماه صفر) قراردادها خرید جنس را با شرکتهای وارد کننده دست اول امضا نمود (جنس بهتر، قیمت مناسبتر، شرایط سهل تر).

بدیهی است از طریق آگهی و ارسال دعوت نامه، باید شرکتهای اصلی وارد کننده اجناس مورد نیاز را، به منظور شرکت در مناقصه و عرضه کالای خود در وقت مناسب دعوت نمود و پس از عقد قرارداد، کالای مورد نیاز را به انبارهای مکه مکرمه و مدینه منوره منتقل ساخت.

ج: حمل و نقل زایران از فرودگاه به فرودگاه

حمل و نقل مسأله ای است که با جان و سلامتی افراد در ارتباط است، از این رو اهتمام به این اصل از ویژگی خاصی برخوردار است که

نمی توان صرفه اقتصادی را ملحوظ داشت و نسبت به آن سهل انگاری نمود.

مسافری که تا رسیدن به فرودگاه مهرآباد و یا به فرودگاه شهر خود، مشکلاتی را تحمل نموده و حدود سه ساعت طول راه را تا جده پشت سر گذاشته و پس از رسیدن به فرودگاه جده ساعتی را در سالن گمرک گذرانده و اکنون می خواهد با استقرار در اتوبوس، آرامش از دست رفته خود را باز یابد و با کمال اطمینان و آرامش به مقصد برسد، بدیهی است انتخاب وسیله حمل و نقل دارای اهمیت خاصی است؛ صندلیها باید نرم و با فاصله باشد. اتوبوس از لحاظ شرایط ایمنی (استحکام، راننده مسلط، شرکت معتبر، مدل جدید و...) باید سلامتی مسافر را تضمین کند.

با آن که شرکت های پیشنهاد دهنده بسیارند ولی مأمور آگاه و مطلع سازمان، بهترین شرکت را برمی گزیند و راحتی و سلامتی جان هموطنان خود را بیمه می کند.

اینها مسائلی است که باید در فرصت کافی و در زمان مناسب، دور از جنجال مسافر، آماده گردد. پس حداقل یک ماه قبل از ورود زائر، مقدمات ضروری یاد شده، باید توسط نیروهای متخصص حاضر در عربستان، آماده گردد.

خدمات جنبی اجتناب ناپذیر

از آنجا که تغذیه بر عهده سازمان حج است، باید برای تحویل

جنس از انبار و خرید یخ و سبزی و میوه های روز از بازار، یک وانت در اختیار هر یک از هتل هائیکه اجاره می شود قرار گیرد.

و نیز با توجه به این که تجهیزات پزشکی و پزشک های اعزامی و داروهای موجود (که این هم خود باید یکی از اصول بشمار آید) پاسخگویی کلیه نیازهای زائران نمی باشد و چه بسیار بیمارانی که باید سریع به بیمارستانهای سعودی منتقل گردند. لذا قبل از استقرار زائر، نیروهای خاصی باید وسائل نقلیه را از پارکینگ ها خارج کنند و بعد از تعمیرات لازم، آنها را آماده شده در اختیار مسؤلان هتل ها بگذارند.

مشکلات زائران در دوران اقامت در عربستان

زائر از آغاز ورود به سالن فرودگاه عربستان، برای کارگزاران عملیات عمره به انحای مختلف مسائلی ایجاد می کند بطور مثال:

- 1- زائر بدون ویزا و یا با ویزای پایان یافته وارد فرودگاه می شود و پلیس او را نگه می دارد.
- 2- زائر را به خاطر تشابه اسمی، در فرودگاه متوقف می کنند.
- 3- تعدادی زائر بخاطر داشتن مواد مخدر، در فرودگاه توقیف می شوند.
- 4- زائرانی در فرودگاه بیمار می شوند که باید آنان را به درمانگاه و یا بیمارستان منتقل نمود.
- 5- وسایل و اثاث زائر به فرودگاه نمی رسد.

6- شخصیت هایی وارد می شوند که باید از آنها استقبال نمود.

7- در بین راه، گاهی دچار حادثه می شوند که باید حضور داشت.

8- زائر پس از رسیدن به مقصد در شهرهای مکه مکرمه و مدینه منوره، معمولاً با این مشکلات کم و بیش مواجه می شود؛ تصادف می کند. بیمار می شود. به خاطر نداشتن گذرنامه، پلیس او را توقیف می کند. به خاطر داشتن دلار تقلبی دستگیر می شود. در بین راه گذرنامه خود را گم می کند و تقاضای صدور برگ عبور دارد. پول خود را گم می کند. وسائش در بین راه گم می شود. در هتل به پول و طلائی او دستبرد می زنند. از خدمه هتل شکایت است و...

9- برخی از تصادفها و یا بیماران مسن، منجر به فوت می شوند و خانواده های آنها مصرند که جنازه آنها به ایران فرستاده شود و این خود مصیبتی است بزرگ که هفت خان رستم را باید طی نمود!

10- زائر از مدیرش، از تغذیه اش، از مسکنش و... شکایت دارد و ملجأ و پناهگاهی را می طلبد تا با بیان مسائل، عقده دل باز کند و راحت شود و صدها مشکل ناخوانده و پیش بینی نشده دیگر، که هیچگونه شباهتی باهم ندارند و هر مسأله ای، برای خود رنگ خاصی دارد و باید نیروهای مجرب، با درایت به نحو مطلوب به حل و فصل آنها بپردازد.

آنچه که بیان شد، در مورد زایر بود، مشکلات دیگری در برابر

مسئولان برگزار کننده عمره وجود دارد که اگر نگوییم مهمتر از مسائل یاد شده است، دست کمی از آنها ندارد.

و آن مسائل عبارتند از:

1- اعزام سریع برخی از مدیران، معاونان، آشپزها و کارمندان به دلایل مختلف از قبیل (عدم صلاحیت اخلاقی، بیماری، ضرورت‌های خانوادگی، عدم توانایی کار و امثال آن).

2- اختلافات ناشی از برخورد مدیران ایرانی با مسئولان هتل های عربستان.

3- عدم تعهد صاحبان هتل به التزامات خود و شکایت مدیران و زایران از آنها، و یا شکایت زایران از عدم امکانات کافی هتل ها و نواقص موجود.

4- در صورت لزوم، تعطیل یک هتل و اجاره کردن هتل دیگر و انتقال زایران به محل جدید مناسب.

5- عدم تعهد صاحبان شرکت حمل و نقل به وظایف محوله و شکایت زایران از سرعت، سبقت، عدم توقف در ایستگاه مورد نظر، رعایت نکردن شؤون و حیثیت زایران، عدم حضور اتوبوسها در موقع مقرر (چه برای بردن زایر به مزارات و یا بردن به فرودگاه) و امثال آن.

6- فاسد بودن برخی از مواد غذایی به هنگام تحویل در طول مدت و یا تغییر کیفیت آنها.

7- بررسی محاسبات و فاکتورهای رسیده و تطبیق قیمت های

مندرج در فاکتور با قراردادهای دیگر مسائل مشابه.

نگاهی گذرا به عملیات حج

با فرا رسیدن ماه شوال:

1- داروهای ارسالی باید از گمرک ترخیص گردد.

2- ترخیص تجهیزات پزشکی و ملاقات های متعدد با مسئولان وزارت بهداشتی در جهت فراهم کردن تسهیلات و امکانات، ضرورت دارد.

3- کالاهای ضروری کاروانها را باید ترخیص کرد.

4- نظارت بر حمل به موقع مواد غذایی به انبارهای مکه و مدینه طبق جدول و اطمینان بر مطابقت مواد با قرارداد.

5- گفتگو و مکاتبه با اداره مخابرات برای وصل تلفن ها، تلکس و فاکس.

6- مذاکره با وزارت کشور و امرای مکه مکرمه و مدینه منوره، در مورد مسائل امنیتی.

7- با امن مطار، باید در مورد دریافت تصاریح دخول افراد و وسائل نقلیه به محوطه فرودگاه مکاتبه شود.

8- ستادهای مکه مکرمه، مدینه منوره، جده و بعثه مقام معظم رهبری را باید تجهیز کرد و وسائل لازم را در وقت مناسب خریداری و تهیه نمود.

61

با فرارسیدن محرم و پایان یافتن حج:

1- باید بر انبارهای اثاثیه، مواد غذایی اضافی، پارکینگ و وسائل نقلیه نظارت داشت.

2- بدهی های تجار مواد غذایی باید پرداخت گردد و مواد اضافی طبق قرارداد مرجوع شود (تسویه کلی).

3- مواد غذایی اضافی باید در مکانهای مناسب، جهت استفاده دوران عمره، بطور فنی و دقیق نگهداری شود.

4- وسایل موجود در انبارهای مکه مکرمه و مدینه منوره و وسائل نقلیه را باید بیمه نمود.

5- آبونمان تلفن ها، فاکس و تلکس دوران حج را باید در مکه مکرمه و مدینه منوره پرداخت کرد.

با فرارسیدن جمادی الاولی و نزدیک شدن سفر هیأت بلندپایه حج:

1- باید با مکاتبه و ملاقات های حضوری، وقت ملاقات را به طور دقیق تعیین نمود و به تهران اطلاع داد.

2- استقبال و پذیرایی از هیأت شروع می شود و باید وسیله ایاب و ذهاب را برای هر یک از اعضا آماده نمود.

3- در مورد ملاقاتهای خصوصی اعضای هیأت با همپایه های خود، باید برنامه ریزی شود.

62

4- قراردادهای «النقابه العامه للسيارات»، «مکتب الوکلاء الموحد» و «مؤسسه مطوفین» باید تجدید و امضا شود.

5- پس از رفتن هیأت، کلیه قراردادها باید تا مرحله نهایی پیگیری شود تا برای زمان حج قابل اجرا گردد.

6- مقدمات سفر هیأت اجاره منازل مکه مکرمه و مدینه منوره و استقرار آنها در ماههای رجب و شعبان، باید فراهم شود.

7- مقدمات آگهی مناقصه خرید مواد غذایی موسم حج و دعوت از تجار و گرفتن نمونه در ماه شعبان باید انجام پذیرد.

8- مقدمات طرح قربانی در مسلخ جدید و امضای قرارداد با مسؤولان بانک اسلامی.

1- حضور هیأت حج جمهوری اسلامی ایران

ابتدا سازمان حج و زیارت، اسامی هیأت شرکت کننده را همراه با عناوین آنها به وزارت خارجه می فرستد و زمان اعزام را مشخص می کند.

مدیریت کل خلیج وزارت خارجه گذرنامه های هیأت را جهت اخذ ویزا به سفارت عربستان در تهران ارسال می دارد. سفارت قبل از دادن ویزا، از وزارت خارجه عربستان کسب تکلیف می کند و پس از هماهنگی های لازم با وزیر حج در مورد تاریخ ملاقات، به هیأت ویزا می دهد.

63

روابط عمومی سازمان، تاریخ تعیین شده را به دفتر نمایندگی در جده ابلاغ می نماید، دفتر نمایندگی سرکنسولگری جده را مطلع می کند تا جهت ورود هیأت از سالن تشریفات مکاتبات لازم را انجام دهد. و نیز به سفارت ایران در ریاض، تاریخ ورود هیأت گزارش داده می شود تا در سالن تشریفات هنگام ورود هیأت سفیر جمهوری اسلامی ایران در عربستان حضور یابد و در جلسات هم معمولاً سفیر ایران شرکت می کند.

سرکنسولگری افزون بر آگاه ساختن مسؤولان تشریفات وزارت خارجه، جهت هم آهنگ نمودن سالن تشریفات، ورود هیأت را به مسؤولان وزارت حج اطلاع می دهد تا نمایندگان وزیر حج در فرودگاه از آقایان استقبال کنند.

هیأت در برخی از ملاقات ها به خاطر ضرورت و اهمیت ملاقات، با پرواز خصوصی به جده وارد می شوند. در این صورت پرواز های خصوصی کشورها فقط در فرودگاهی در کنار فرودگاه سعودی بنام (عربسکو) به زمین می نشیند و اعضای هیأت از آن سالن وارد و یا خارج می شوند. اما اگر با پرواز های عمومی به عربستان وارد شوند، میهمانان را از سالن تنفیذی (سالن تشریفات) طبقه اول فرودگاه داخلی سعودی استقبال می کنند.

پس از استقبال آقایان، اعضای هیأت را به قصرالمؤتمرات (لب دریا به نام کورنیش) می برند و آنجا پذیرایی می کنند. هیأت در طول مدت اقامت خود، میهمان کشور عربستان سعودی است.

و در پایان مراسم، اعضای هیأت را به مکه مکرمه و مدینه منوره

64

می برند. در مدینه یا در «قصرالأخضر» و یا در «هتل روبری» (در خیابان اباذر) و در مکه مکرمه در «قصر الضیافه» نزدیک باب عبدالعزيز پذیرایی می کنند. و بدیهی است در پایان، از همان سالن بدرقه می شوند.

هنگام ملاقات هیأت با هیأت سعودی، از طرف رئیس هیأت، که همیشه رئیس سازمان حج می باشد، هدایای محلی (شامل کلام الله مجید نفیس همراه با قاب خاتم، انگشتر فیروزه، پسته اعلا، تسبیح شامقصود و غیره) به وزیر حج و معاونان و برخی از مسؤولان داده می شود، آنها هم متقابلاً به احترام ورود هیأت، در یکی از هتل های مجلل جده، هیأت را به نهار و یا شام دعوت می کنند و در پایان به هریک از اعضا یک جلد کلام الله مجید نفیس اهدا می گردد.

پیش تر که امور حج و اوقاف در یک وزارتخانه متمرکز بود، وزیر حج علاوه بر اهدای قرآن، یک قطعه از پرده کعبه نیز هدیه می داد ولی پس از جدا شدن امور مساجد و اوقاف از وزارت حج، فقط به اهدای یک جلد کلام الله مجید اکتفا می شود.

ترکیب هیأت

هیأت معمولاً از افراد زیر انتخاب می‌گردند:

- 1- رئیس سازمان حج و زیارت.
- 2- معاونت سازمان حج و زیارت در مسأله حمل و نقل.
- 3- معاونت سازمان در مسأله منا، عرفات و چادرها.
- 4- مسؤول اسکان و اجاره منازل مکه مکرمه.

65

- 5- ذیحساب سازمان.
 - 6- معاونت وزارت بهداشتی، که قاعداً رئیس هیأت پزشکی حج هم می‌باشد.
 - 7- معاونت وزارت پست و تلگراف و تلفن.
 - 8- معاونت (مدیر کل هما) (عملیات پرواز).
 - 9- مترجم.
 - 10- گزارش نویس (تهیه کننده صورت جلسات).
- در عربستان، سفیر، سرکنسول و سرپرست دفتر نمایندگی به هیأت ملحق می‌شوند.

اعضای هیأت عربستان

- 1- وزیر حج و معاونین اجرایی او.
- 2- معاونت وزارت بهداشتی.
- 3- معاونت وزارت پست و تلفن در شؤون مخابرات.
- 4- رئیس مکتب الوکلائی موحد.
- 5- رئیس النقابه العامه للسيارات؛ یعنی سندیکای ماشین داران.
- 6- رئیس مؤسسه مطوفین ایرانی که معمولاً هر دو سال یکبار عوض می‌شود.
- 7- مسؤول مؤسسه ادلاء در مدینه منوره.
- 8- گزارش نویس.

66

پس از معرفی اعضای هر یک از طرفین متقابل و تعارفات متداوله، رئیس هیأت ایرانی، هریک از مسائل مورد نیاز را؛ از قبیل پزشکی، ترخیص دارو و وسائل پزشکی، ایجاد بیمارستان، درمانگاه در منا و عرفات، مسأله پروازها، اجازه ورود هواپیما، مشکلات مسأله پرواز و تسهیلاتی که سعودی ها باید فراهم کنند عنوان می کند.

در زمینه مخابرات، اختصاص دادن تلفن های اضافی، پیجر، تلکس و ارتباط های لازم، مورد بحث قرار می گیرد. مسأله مقررات دست و پاگیر اجازه منزل، بیشتر وقت جلسات را می گیرد. درباره وارد کردن مواد غذایی از ایران و یا کشورهای دیگر نیز بحث می شود.

در صورت نیاز به وسایط نقلیه جدید، از وزیر خواسته می شود که به مسئولان ذی ربط بنویسد تا آنان اجازه دهند وسایل نقلیه مورد نیاز خریداری گردد.

مسأله گرفتن گذرنامه حاجی و نگهداری آن در مؤسسه مطوفین هنوز بین طرفین حل نشده است و به دلیل آن که حجاج سایر کشورها بعد از ادای مناسک حج، به دلایل مختلف، تماماً به کشورهای خود بر نمی گردند و بدون مجوز در عربستان می مانند (و انگیزه ماندن برای آنها زیاد است).

وزارت کشور به اجبار قوانینی وضع نموده که گذرنامه همراه حاجی نماند تا به راحتی بتوانند متخلفین را دستگیر و به کشور خود برگردانند و با وضع قوانینی چند، سعی کرده گذرنامه از حاجی جدا شود.

و فقط در فرودگاه هنگام سوار شدن و بازگشت به وطنش، به او مسترد گردد.

گرچه این مسأله از نظر وزارت کشور عربستان، حایز اهمیت می باشد، لیکن برای حمله دارها و مسئولان سازمان حج، مشکلاتی به وجود می آورد که صد در صد ترجیح می دهند گذرنامه ها همراه خود مدیران باشد. زیرا برای گرفتن اتوبوس و حرکت به مدینه منوره برای افراد مدینه بعد، به مراتب از لحاظ صرفه جویی وقت و مفقود نشدن گذرنامه و جلوگیری از ازدحام بیش از حد در مؤسسه مطوفین، مصلحت ایجاب می کند گذرنامه در اختیار حمله دار باشد.

وزارت کشور به وزارت حج دستور داده که به محض ورود کاروان ها به مدینه منوره و یا مکه مکرمه، گذرنامه ها را تحویل بگیرند و به آنان رسید بدهند.

مشکل جمع شدن گذرنامه ها در مؤسسه مطوفین و مفقود شدن آنها و مسأله پس دادن به موقع گذرنامه ها، مسأله ای است که مرتب با وزیر حج صحبت می شود ولی چون به جهات امنیتی، وزارت کشور در این مسأله مداخله مستقیم دارد، هنوز این قضیه حل نشده است و بیشتر وقت جلسه به این امر اختصاص می یابد.

مسأله دیگری که در جلسه وزیر، بسیار مورد بحث و گفتگو قرار می گیرد، حمل و نقل و مشکلات منا و عرفات و مشعر الحرام است.

عمده مسائلی که با وزیر مطرح می شود دو گونه است:

الف - مسائل خصوصی حجاج ایران در عربستان؛ اعم از مسکن،

تغذیه، حمل و نقل، امداد و غیره.

ب - مسائل کلی حجاج (اعم از ایرانی و غیر ایرانی)

از قبیل: بهداشت محیط و رعایت مسائل بهداشتی، اشغال نکردن طریق «مشاة» جهت استراحت، امنیت حریم شریفین، مبارزه با سارقین حرفه ای بین المللی، آگاهی دادن به زائران در زمینه های مختلف، ایجاد نظم و رعایت مقررات رانندگی، درک مشعر الحرام در وقت مناسب، گم نشدن در منا و رسیدن به چادرها در کمال سلامتی و ایمنی، بحث پیرامون وظایف مؤسسه مطوفین، هشیار کردن مسؤولان از درگیریهای مأموران ارشاد سعودی در حریم شریفین (زیرا با تعصب خاص عمل می کنند و به ضرب و شتم و حبس کردن مردم بی گناه منتهی می شود).

مسأله دیگری که بیان آن حایز اهمیت است و علت همراه آوردن مسؤولان وزارت بهداشتی، مخابرات و هواپیمایی را روشن می کند این است که در پایان جلسه، هریک از مسؤولان در رشته های خود با همتای عربستانی جلساتی منعقد کرده و مسائل فیما بین را بطور دقیق و روشن، مورد بحث قرار می دهند و به صورت مکتوب درمی آورند و آن را امضا می کنند تا در زمان حج مشکلی پیش نیاید و جای ابهامی وجود نداشته باشد.

حتی در مورد حمل و نقل بین شهرها و مشاعر مقدسه، با مکتب الوکلاء و مؤسسه مطوفین جلسات متعددی تشکیل می شود.

2- سفر اعضای مسکن مکه مکرمه و مدینه منوره

نخست اشاره ای کوتاه و گذرا به مسأله اسکان زمان حج می کنیم تا بیشتر به لزوم سفر اعضای مسکن در ماههای رجب و شعبان واقف گردیم.

با توجه به این مسأله که در زمان حج از کشورهای مختلف اسلامی و حتی از خود عربستان، زائران جهت ادای مناسک حج به این سرزمین سرازیر می شوند و محل های نزدیک به حرم به سرعت اجاره می شود و قیمت های اجاره، سرسام آور افزایش می یابد و دیگر محلی برای سکونت یک میلیون زایری که از کشورهای اسلامی به این بلد مقدس وارد می شوند باقی نمی ماند، سازمان حج و زیارت جمهوری اسلامی ایران که در کلیه مسائل حج، بین کشورهای اسلامی برگزارکننده حج نمونه و شاخص می باشد، باید در مسأله تهیه مسکن هم نمونه باشد و در وقت مناسب، مسکن مورد نیاز را اجاره نماید.

بسیار مناسب است قبل از ورود به بحث مسکن، به کیفیت مسکن سایر کشورها اشاره ای شود:

1- برخی از کشورها؛ مانند سوریه، به دلیل مشکلات ارزی، هرگز تهیه مسکن را به عهده نمی گیرند و دولت فقط مقدمات سفر حج داوطلبان را فراهم می کند و پیدا کردن مسکن مناسب و اجاره آن بر عهده خود زائر می باشد، به این ترتیب که دسته های مختلف پس از ورود به عربستان در شهرهای مدینه منوره و مکه مکرمه متناسب با ذوق و امکانات مالی خود به تهیه اجاره مسکن اقدام می نمایند.

2- برخی کشورها چون کویت، زائران را بین مدیران کاروان، که از قبل شناسایی و مجاز اعلام شده اند، تقسیم می کنند و این حمله دارها هستند که متناسب با پولی که از زائر دریافت کرده اند، قبل از آوردن حاجیان خود محل مورد نظر را اجاره می کنند.

3- اکثر کشورها به دلیل آن که: اولاً تغذیه بر عهده زایر است و محل های استیجاری به داشتن آشپزخانه، انبار، محل ظرفشویی مجهز، امکانات غذاخوری نیازی ندارد و ثانیاً زایران این کشورها چون اهل تسنن هستند و مقیدند نمازهای پنجگانه خود را در مسجدالحرام و مسجدالنبی بجا آورند، مسؤولان نشان سعی می کنند محل های استیجاری، نزدیک به حرم باشد و اگر هم ناگزیر قدری دور از حرم اجاره شود، حتماً وسیله نقلیه (اتوبوس) برای ایاب و ذهاب آنها تهیه می کنند.

این گروه به کیفیت مسکن مقید نیستند و تنها به نزدیک بودن آن اهمیت می دهند تا بتوانند نمازهای پنجگانه را با جماعت در حرم بجا آورند. با توجه به واگذاری تغذیه به زایر و عدم تقید به شرایط خاص و استفاده از تخت های خواب دو طبقه و بهره گیری از حداکثر فضای هر اتاق، به راحتی به محل های مناسب خود دست یافته و آن را اجاره می کنند.

اما ایران به دلیل تعهد تغذیه زایر و مجهز بودن ساختمان به کلیه امکانات طبخ غذا و مقدمات و تبعات جنبی آن و عدم استفاده از تخت های دو طبقه، نمی تواند در محل های نزدیک حرم به ساختمانهای مورد نظر خود دست یابد، از این رو ناگزیر است به دور از

حرم، از یک شعاع خاص به بعد، در محل های مناسبی (با رعایت نو و سالم بودن عمارت و نیز بهداشتی بودن آن و جمع بودن همه شرایط مورد نظر) به اجاره مسکن مورد نیاز، اقدام نماید.

بر این اساس، این کار فرصت و زمان کافی می طلبد تا خانه های پیشنهادی را بازرسی و بد را از خوب جدا کنند و ساختمانهای واجد شرایط را بیابند و اجاره نمایند.

ماه مبارک رمضان ماه عبادت است و کارها عملاً تعطیل می گردد و از ۲۵ رمضان تا ۱۰ شوال تعطیل سالانه می باشد و در نیمه دوم شوال هم تهیه مسکن مشکل است، چون با گستردگی کار و محدودیت زمان، برنامه به نحو مطلوب انجام نمی پذیرد و از طرفی در ماه ذیقعدة هم باید برنامه توزیع خانه ها بین کاروانها انجام پذیرد و زمان اجاره نیست.

بنابر این، باید در ماههای رجب و شعبان تمامی مسکن مورد نیاز اجاره شود و بین کاروان ها از طریق قرعه توزیع گردد.

همه ساله در نیمه دوم جمادی الثانی، پس از آمد و رفت هیأت ایرانی، اسامی هیأت مسکن مکه مکرمه و مدینه منوره به وزارت حج و سفارت عربستان در ایران تسلیم می گردد تا با دادن ویزا به اعضا بتوانند در اوائل رجب دفاتر کار خود را بگشایند و به وظایف خود عمل نمایند.

بدیهی است تعداد اعضای مسکن مکه مکرمه دو برابر اعضای مسکن مدینه منوره می باشد چون در زمان معین تمام حجاج باید در مکه مکرمه حضور به هم رسانند، در حالی که از ساختمانهای مدینه

منوره چندین نوبت استفاده می شود.

تعقیب کلیه مسائل مربوط به سفر هیأت اجاره مسکن، بر عهده دفتر نمایندگی است.

3- سفر هیأت تهیه مواد غذایی

یکی از ویژگی‌های سازمان حج و زیارت ایران که آن را از تمامی کشورهای اسلامی ممتاز ساخته، تغذیه زایر است؛ اعم از مکه مکرّمه، مدینه منوره و منا و عرفات.

کشورهای اسلامی مسأله خوراک زایر را به خود زایر سپرده اند و به هیچ وجه خود را گرفتار و درگیر مسائل خوراک زایر نکرده اند و از این جهت تعداد عوامل خدماتی آنها در مقایسه با ایران بسیار ناچیز است.

کشور اندونزی با داشتن ۱۶۰ هزار زایر (در حج ۱۴۱۴) برای هر پرواز یک رئیس تعیین می کند و چون تغذیه ندارند، به آشپز، ظرفشویی، آبدارچی، خدمه، کدبانو، معاون، آشپزخانه مجهز، انبار، وانت جهت تحویل بار، و در طول سال انبار جهت نگهداری وسایل، بیمه کردن آنها، حارس و هیأت نیاز پیدا نمی کنند.

گذشته از اینها، هیأتی نیز جهت خرید مواد غذایی از طریق مناقصه به عربستان نمی فرستند و بالطبع بازرسان و سرباز رسانی هم جهت کنترل مدیران و مواد غذایی و غذاهای طبخ شده ندارند و در نتیجه مسؤولان بهداشت هم برای آنان نقشی نخواهند داشت.

73

در هر حال، سالهای پیش، رسم بر این بود که مسؤول خرید مواد غذایی، به همراه یک مترجم و یک حسابدار در ماههای شعبان، رمضان و احیاناً شوال به عربستان می آمدند و به تجارتخانه های مختلف و فروشندگان مواد غذایی دست اول، مراجعه نموده و اجناس مورد نیاز را خریداری می کردند و طبق جدول زمان بندی شده نسبتاً دقیق، از تجار می خواستند تا اجناس خریداری شده را به انبارهای آنها در شهرهای مکه مکرّمه و مدینه منوره منتقل کنند، لذا جهت توزیع مواد خشک در شهرهای مکه و مدینه انبارهای بزرگ اجاره می کردند و هیأت توزیع مواد غذایی در هر یک از این دو شهر مستقر می شدند.

مجموع این دو هیأت، حدود یکصد و پنجاه نفر بودند و همچنین برای مواد گوشتی و اجناسی که باید در سردخانه نگهداری شود، سردخانه ای مجهز اجاره می کردند و افرادی را بر آن می گماردند. تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل.

اما سرانجام این روش منسوخ شد و با اجرای طرحهای مختلف، سازمان حج بر آن شد آن نظام را بکلی دگرگون کند و نظامی جدید، جایگزین نماید تا ضریب اطمینان در تهیه جنس بهتر و ارزان تر، بیشتر گردد.

روش جدید از سال ۷۱ به صورت آزمایشی آغاز شد (سال ۷۰ به خاطر نداشتن فرصت کافی برای اجرای طرح جدید، طبق همان سبک سالهای پیش از قطع رابطه، عمل شد)

در سالهای ۶۷، ۶۸ و ۶۹ که رابطه سیاسی ایران و عربستان قطع

74

گردید، مجال اندیشه و طرح جدید نبود و هیچیک از مسؤولان نمی دانستند چه وقت رابطه برقرار می شود تا بتوانند طرحی جدید در مورد مسائل حج پیشنهاد کنند و به مرحله اجرا بگذارند.

در فروردین سال ۱۳۷۰ که رابطه سیاسی بین ایران و عربستان مجدداً برقرار شد، فقط مسؤولان می توانستند برنامه ای را که در مدت سه سال زیر و رو شده و مشکلات فراوانی از آن بجای مانده و آنان را با انبوه مسائلی بگردن مواجه ساخته، نظم دهند و راهها را هموار کنند. از این رو برای اجرای طرحی نو، مطلقاً مجالی نبود و فقط بر آن بودند که حداقل بتوانند حج را مطابق سالهای پیشین برگزار کنند و ۱۲۰ هزار زایر را روانه بیت الله الحرام نمایند.

ستاد مسکن با وقت اندکی که داشت، هم باید منزل حجاج خود را اجاره می کرد و هم خانه هایی که برای چند سال اجاره کرده بودند و اجاره آنها پرداخت نشده بود، به نحوی فیصله می داد و همچنین وسائل کاروانها با گذشت سه سال در انبارهایی که نه اجاره آنها پرداخت شده و نه قدرت سرکشی به آنها را داشتند معلوم است که در چه وضعی قرار داشت و باید با فرصت و حوصله، کمبودها و کاستی ها و کسری ها تأمین می شد و با صاحبان انبار به نحوی کنار می آمدند.

البته اکنون در مقام بیان مشکلات بعد از قطع رابطه نیستیم ولی با این مقدمه کوتاه می خواهیم جلو هر گونه پیشنهاد و اعتراض را بگیریم و با صراحت بگوییم: بعد از قطع رابطه، چاره ای جز دنبال کردن مسائل حج، مطابق سالهای قبل از قطع رابطه، نبود. بنابر این مسأله تغذیه زایل

و تهیه مواد غذایی و گرفتن انبار و سردخانه و آوردن عوامل خدماتی به عنوان «ستاد تغذیه» در شهرهای مکه مکرمه و مدینه منوره طبق سالهای پیش عمل شد. اما از سال ۱۳۷۱ وضع تا حدی تغییر کرد.

در سال ۷۱ با یک شرکت خصوصی قراردادی امضا شد که مواد غذایی را تهیه کند و با عوامل خدماتی خودش در انبارها و سردخانه هایی که با نظارت سازمان اجاره می کند در اختیار مدیران کاروانها بگذارد. این طرح به عنوان «پیش درآمدی بر تغییر نظام پیشین» لازم و ضروری بود ولی اشکالاتی در بر داشت که سبب شد مسؤولان سازمان حج با توجه به آن اشکالات، زمینه را برای سال ۱۳۷۲ بطور کامل آماده کنند و از هر لحاظ طرح را کامل نمایند.

در سال ۷۲ هیچ قراردادی با کسی امضا نشد و در عوض گروهی به سرپرستی مدیر کل امور رفاه جهت خرید مواد غذایی در ماه شعبان به جدّه آمدند.

البته قبل از عزیمت آقایان، دفتر نمایندگی کلیه تجار دست اول را شناسایی کرد و آنها را دعوت به شرکت در مناقصه نمود و جدول مواد غذایی مورد نیاز را با خصوصیات و مقدار هر یک، برای آنها از طریق فاکس فرستاد.

لازم به یادآوری است که در این سال قسمت عمده مواد غذایی را شرکت «ابا روزینی» برنده شد.

شرکت مذکور با کمک عوامل خدماتی خویش در شهرهای مکه و مدینه مواد خشک و گوشتی را توزیع کرد و باید پذیرفت که این طرح

نسبت به سال ۷۱ که سال آزمایشی در تغییر نظام توزیع مواد غذایی بود نسبتاً با موفقیت اجرا گردید.

اما برای سال ۷۳ بر اثر تجارب به دست آمده در سالهای ۷۱ و مخصوصاً ۷۲، هیأت در ماه شعبان به جدّه آمد. در این سال ابتدا در روزنامه «المدینه» صفحه چهار، آگهی سازمان درج گردید، در نتیجه قیمتها بهتر و مناسب تر از سال قبل عمل شد و مراکز توزیع به عهده خود فروشندگان و اگذار گردید و دیگر سازمان در مقام تهیه انبار و سردخانه و گرفتن نیروی انسانی نبود.

به جرأت می توان گفت که با استفاده از تجارب گذشته، طرحی که از سال ۷۳ به اجرا گذاشته شد، تا کنون موفق ترین طرح تهیه مواد غذایی است؛ زیرا تجربه نشان داد که سازمان نباید امکانات و اختیارات خود را در بست به فرد یا مؤسسه ای واگذار کند و در مقام عمل و روبرو شدن با مشکلات و کاستیها، راه فرار نداشته باشد و مجبور شود کاستیها و تلخی هارا تحمل کرده و راهی برای تأمین رضایت زائران نداشته باشد.

و در این صورت با در اختیار داشتن کلیه امکانات، به نحو احسن خرید می‌کند. خرج می‌کند و با رضایت کامل زایر، کار را به گردش درمی‌آورد و بحمدالله سال ۷۳ به بعد مزایا برخوردار بود و امید است در سالهای آینده بهتر و عالی‌تر برگزار گردد.

4- ترخیص وسایل پزشکی و دارو

هیأت پزشکی جمهوری اسلامی ایران همه ساله بر حسب تعداد

77

زایری که به عربستان می‌آید، دارو از ایران به عربستان می‌آورد؛ زیرا قیمت دارو در عربستان نسبت به ایران فوق العاده گران است و مصلحت ایجاب می‌کند که داروی مورد نیاز در درمانگاهها و بیمارستانهای خود را با کسب موافقت قبلی از مقامات سعودی، به جده و از آنجا به انبارهای مکه مکرمه و مدینه منوره انتقال دهد.

در این راستا در ماه جمادی الثانی مسأله انتقال دارو مطرح می‌شود و مقامات وزارت بهداری از هیأت عالی رتبه حج ایران می‌خواهند که صورت داروی مورد نیاز، با اوصاف لازم را رسماً به مسؤولان وزارت بهداری عربستان تسلیم نمایند تا پس از مطالعه و بررسی، به گمرک اعلام کنند که ورود این اقلام دارو از طرف ایران به عربستان بلامانع است.

آنچه تاکنون گفته شد، همه ساله عمل شده است و در ماه شوال با یک یا دو پرواز خاص (هواپیمای باری) داروهای لازم به عربستان منتقل می‌گردد و هیأت پزشکی نیز در ماه شوال، کارمندان فنی مورد نیاز را از طریق سوریه به جده اعزام می‌کند. گروه با استقرار در ستاد جده و استفاده از امکانات دفتر نمایندگی و سرکنسولگری، به ترخیص داروها و انتقال آنها به انبارهای مکه مکرمه و مدینه منوره اقدام می‌کنند. البته بعضی از سالها علاوه بر دارو، نیاز به تهیه بعضی از وسایل پزشکی دارند و به جای آن که از ایران وارد کنند از شرکتهای بزرگ فروشنده در خارج، خریداری می‌کنند و ارز آن از طریق دفتر نمایندگی به شرکت مورد نظر حواله می‌شود.

78

آنها هم پس از دریافت دستور، اجناس خریداری شده را به آدرس جده، هیأت پزشکی سازمان حج حمل می‌کنند و پس از رسید حواله، کارمندان هیأت پزشکی با کمک اعضای دفتر نمایندگی نسبت به ترخیص آن اقدام می‌نمایند.

گفتنی است که طبق معمول باید حقوق گمرکی اینگونه اجناس پرداخت گردد ولی چون این اجناس جهت تجارت و فروش و کسب درآمد نیست و تنها برای استفاده عموم به صورت رایگان توزیع می‌شود گمرک اوراق خاصی را به نماینده هیأت پزشکی مبنی بر «اعفاء» پرداخت مالیات می‌دهد و با کمک سرکنسولگری و امضا و مهر سرکنسولگری، آن را تکمیل می‌نماید و سپس سرکنسولگری آن را به سفارت در ریاض می‌دهد و آنها به وزارت خارجه ارسال می‌دارند.

وزارت خارجه پس از مهر و امضای اوراق، خطاب به مسؤولان گمرک در جده می‌نویسد: هیأت پزشکی از پرداخت مالیات و عوارض معاف می‌باشد.

لذا تا «اعفاء» تهیه و مهر و امضا نشود و دستور وزارت خارجه عربستان در ریاض خطاب به مسؤول گمرک جده صادر نگردد، اجناس آزاد نمی‌شود و در گمرک باقی می‌ماند.

مسئولان امور باید در طول زمان به خاطر داشته باشند که تهیه «اعفاء» شرط اساسی برای ترخیص کالاهای طبی می باشد و طی مراحل قانونی آن، به شرحی که بیان شد، الزامی است.

5- اجاره محل دفتر ستاد جده در فرودگاه

بیشتر کشورهای در کنار دفاتر خدماتی عربستان سعودی، که عمده ترین آن را دفاتر «مکتب الوکلاء الموحد» تشکیل داده، دفتری جهت رسیدگی به امور حجاج خود اجاره می کنند. اجاره این محل ها بر مبنای هر متر مربع یک هزار و دویست ریال سعودی است. هر سه سال یکبار، در ماه شعبان، مطعم ها، دکاکین تجاری، دفاتر بانکی و دفاتر ستادی تعیین و از طریق مزایده اجاره داده می شود.

سازمان حج و زیارت جمهوری اسلامی، نظر به خدمات وسیعی که عهده دار شده است، جهت رفاه زائران ایرانی و رسیدگی به امور آنها به هنگام ورود و یا برگشت، محل مناسبی را مقابل دربهای خروجی ۱ و ۲ و یا ۳ و ۴ اجاره می کند.

در این محل، اعضای ستاد، مسئولان بهداشت، کادر پزشکی و همچنین اعضای اعزامی از وزارت امور خارجه، جهت حل مشکلات زائران و یا صدور برگ عبور برای زائرانی که گذرنامه آنها مفقود می شود، استقرار می یابند و باید گفت که در اختیار داشتن محل مناسب، به هر قیمتی که باشد برای سازمان ضرورت دارد.

و این محل باید از لحاظ تلفن، فاکس و وسائل اداری مجهز باشد و تاکنون موفق بوده و نقص و کسری در آن مشاهده نشده است.

پس از تنظیم اجاره نامه و پرداخت اجاره و دریافت کلیدها، نوبت به تجهیز دفتر می رسد. کلیه وسائل دفتری؛ از قبیل میز، صندلی، پرچم، بلندگو، حصیر، وسائل پذیرایی و غیره از ستاد جده به این دفتر منتقل

می گردد تا برای استفاده کارمندان اعزامی قابل استفاده باشد، البته دستگاههای تلفن را از طرف خود فرودگاه می آورند و نصب می کنند.

بدیهی است در پایان عملیات حج، به هنگام تخلیه آخرین دسته زائران ایرانی، تمام وسائل موجود در دفتر باید به دفتر شهر منتقل گردد.

و کلید دفتر، با دستگاههای تلفن تحویل گرفته شده، به واحد مخصوص خود در فرودگاه تحویل داده می شود. برق مصرفی به عهده موجر است ولی بهای تلفن بر عهده مستأجر است که در ماههای بعد فاکتور آن از طریق سرکنسولگری به دفتر جده فرستاده می شود و دفتر نمایندگی از طریق چک مصدق به حسابداری فرودگاه می پردازد.

6- استرداد پلاکهای زرد

پیش از سالهای ۶۷، ۶۸ و ۶۹ (که در این سه سال رابطه قطع بود) خرید وسائل نقلیه مورد نیاز با موافقت وزارت حج انجام می گرفت. اداره مرور به کلیه وسائل نقلیه خریداری شده، پلاک سفید می داد و در طول سال اعم از حج و عمره و غیره قابل استفاده بود. اما از سال ۱۳۷۰ اداره مرور از دادن پلاک سفید خودداری نمود و اظهار می داشت: طبق دستور وزارت خارجه و وزارت کشور، دادن پلاک سفید به بعثه های حج ممنوع اعلام شده، بعثه ها باید پلاک زرد

داشته باشند، و فقط در زمان حج می توانند از آنها استفاده کنند و موظف هستند در پایان مراسم حج، پلاکهای زرد را باز کنند و همراه اسناد (استماره ها) به اداره مرور تحویل دهند و سال بعد مجدداً تحویل بگیرند.

دفتر نمایندگی، نخست برای گرفتن پلاک سفید به جای پلاک زرد مقاومت نمود ولی متأسفانه مؤثر نبود و طبق تعلیمات، فقط اداره مرور پلاک زرد می داد، مشروط بر آن که آخر ذی حجه مسترد دارد.

دفتر وسائل مورد نیاز خود را در سالهای ۷۰ و ۷۱ جمعاً پنجاه دستگاه به شرح زیر خریداری نمود:

سواری ۱۷ دستگاه

وانت ۱۱ دستگاه

مینی بوس ۱۴ نفره ۱۲ دستگاه

مینی بوس ۲۴ نفره ۵ دستگاه

جسم اسعاف جهت پزشکی ۵ دستگاه

50 دستگاه

ایران در حج و عمره از این دستگاهها استفاده می نمود و اداره مرور از طریق وزارت خارجه به سفارت، در ریاض فشار می آورد که طبق تعلیمات باید پلاکهای زرد باز شود و همراه سندهای مالکیت به اداره مرور تحویل داده شود.

دفتر نمایندگی نیز با آن که تا سال ۷۳ مقاومت نمود و از تحویل پلاکهای زرد امتناع کرد، سرانجام به دلیل دستور صریح سفارت مبنی بر تسلیم پلاکها و همچنین مزاحمت پلیس مجبور گردید در مهرماه ۱۳۷۳ چهل عدد پلاک زرد را همراه با سند آنها، به اداره مرور تحویل دهد و رسید دریافت کند.

و مسؤول اداره مرور اصرار داشت که حتماً یک ماه قبل از آغاز

مراسم حج، باید از طریق سفارت به وزارت خارجه نامه نوشته شود و استرداد آنها درخواست گردد و اگر در وقت معین نامه رسمی فرستاده نشود در حج بعد ماشین نخواهید داشت. بنابر این مسؤولین محترم این نکته را حتماً به خاطر داشته باشند که از اوایل شوال اقدام نمایند.

تذکر این نکته ضرورت دارد که دفتر نمایندگی برای تحویل ندادن پلاکهای زرد، نامه ای به سفارت خود در ریاض تقدیم داشت و در آن ادله خود را به تفصیل بیان کرد و وزارت امور خارجه در پاسخ آن نامه، ده پلاک زرد را برای استفاده در ایام عمره، مجاز اعلام نمود لیکن به اصرار خواستار آن شد که هر چه سریعتر بقیه پلاکها مسترد گردد.

و در نتیجه دفتر نمایندگی ده وسیله مورد نیاز خود را نگهداشت و پلاکهای چهل دستگاه دیگر را همراه با سندهای آنها به اداره مرور تحویل داد.

7- قرارداد تغذیه فرودگاه

با توجه به کثرت جمعیت حجاج ایران و با توجه به این که در بین راه جده - مدینه قهوه خانه های موجود ظرفیت و کشتش تغذیه دادن روزانه بین پنج تا شش هزار زائر ایرانی را ندارند و با علم به این که تمامی زائران کشورهای اسلامی همین مسیر را طی می کنند و آنها هم به استراحت بین راه و تغذیه و نوشابه احتیاج دارند، مسلماً به لحاظ حفظ سلامتی و رعایت مسائل بهداشتی، مصلحت نیست از قهوه خانه های بین راه استفاده شود علاوه بر آن که اصلاً قهوه خانه های بین راهی چنین

آمادگی را ندارند، لذا ضرورت ایجاب می کند که مسؤولان سازمان حج از پذیرایی بین راه صرف نظر کنند و زائران خود را در فرودگاه پذیرایی نمایند؛ زیرا برای گرفتن اتوبوس ناگزیر باید ساعت ها به انتظار بنشینند، پس چه بهتر که در این فرصت با غذای ایرانی که توسط طبّاخان ایرانی آماده شده، پذیرایی شوند و بعد از کمی استراحت نوبت آنها هم می رسد، تا از وسائل نقلیه آماده خود استفاده کنند و راهی مدینه منوره و یا جحفه (میقات) شوند.

در فرودگاه وسایل پذیرایی از قبیل کلمن آب سرد، کلمن چای، حصیر برای نشستن و دیگر وسائل لازم از قبل آماده شده است.

چند سال قبل، برای پذیرایی زائران، از هر کاروانی یک یا دو نفر زودتر وسائل خود را از مدینه منوره می آوردند و از زائران خود پذیرایی می کردند. تا این که مسؤولان متوجه شدند، این کار مشکلات زیادی را در بر خواهد داشت و باید برنامه دیگری را پیش بینی کنند تا زحمت کمتری داشته باشد و از لحاظ هزینه نیز مقرون به صرفه باشد، لذا آن طرح بطور کلی برچیده شد و برنامه جدید جایگزین آن گردید.

لذا تصمیم بر آن شد که گروه ستاد تغذیه فرودگاه و شهر جده از اواخر شوال یا اول ذیقعد به عربستان وارد شوند و تغذیه ستاد جده و فرودگاه را باهم آماده کنند.

توجه به این نکته ضروری است که دولت عربستان محل های تجاری و کسب فرودگاه را به غیر سعودی ها اجاره نمی دهد ولی محل بعثه ها را به اجبار به دولت های اسلامی و سازمانهای حج، به اجاره

واگذار می کند. برای حل این مشکل، سازمان حج در وقت مناسب، در ماههای رمضان و شوال، با افرادی که به مبني الحجاج رفت و آمد می کنند و محل مناسبی را اجاره می نمایند، قراردادی امضا می کند، آنها نیز با اطمینان خاطر، محل های مورد نظر را از دولت سعودی از طریق مقامات اداری (به صورت مزایده) اداره المطار اجاره می کنند و محل را با وسائل مورد نیاز از قبیل میز و صندلی و وسائل لازم دیگر تجهیز می کنند. دیگهای بزرگ متعدد، گازهای بزرگ، حصیر، پرچم، پایه و غیره آماده می کنند و مقدمات تغذیه روزانه پنج تا شش هزار نفر آماده می گردد. گفتنی است که در قسمت تغذیه فرودگاه، تاکنون به دو صورت عمل شده است:

1- طرف قرارداد تمامی مواد اولیه را تهیه می کند، فقط طبّاخان ایرانی طبخ می کنند و کارمندان ایرانی در امر پذیرایی کمک می کنند و سازمان سرانه به طرف قرارداد، پول می دهد.

2- طرف قرارداد، مال الاجاره پرداختی خود را با در نظر گرفتن درصد مناسبی، از سازمان دریافت می کند. در اینجا سازمان خود متعهد خرید مواد اولیه و آوردن آنها به فرودگاه می شود.

تجربه نشان داده است که طرح دوم از لحاظ مالی به مراتب به سود سازمان می باشد ولی مسئولان برای پیاده کردن این طرح مسلماً زحمت بیشتری را تحمل می کنند و استراحت کمتری دارند. در هر حال هر دو طریق تاکنون اجرا شده است (تا پایان ۷۲) ولی برای حج سال ۷۳ به علت تقلیل تعداد زائران برنامه غذایی فرودگاه تغییر یافت.

بعد از واقعه خونین ششم ذی الحجه ۱۴۰۷ و کشتار ایرانیان در نزدیکی پل حجون (در حدود چهارصد نفر) به پیشنهاد عربستان، وزرای کشورهای اسلامی و بخصوص کشورهای عربی در عمان اجتماع کردند و تصویب کردند که به دلایل افزایش جمعیت کشورهای اسلامی و محدودیت زمانی اعمال حج و محدودیت امکان منا و عرفات، همه ساله از هر کشور اسلامی بیش از ۱۰۰۰۱ جمعیت آن کشور به حج راه داده نشود (یعنی از هر یک میلیون جمعیت فقط یک هزار نفر حداکثر می توانند به حج مشرف شوند) و چون رابطه سیاسی ایران و عربستان بعد از این واقعه خونین قطع گردید و پس از سه سال مجدداً برقرار شد، عربستان اجازه داد ایران تعدادی را که در طول سه سال قطع رابطه به حج اعزام نکرده بود، در طول سالهای ۷۰، ۷۱ و ۷۲ اضافه بر سهمیه مقرر، به حج ببرد.

لذا در سالهای فوق به جای هر سال ۵۵ هزار، ۱۱۰ هزار حاجی راهی حج می کرد و حدود هفت هزار به عنوان عوامل خدماتی و ستادهای مختلف همراه کاروانها اعزام می داشت. ولی از سال ۷۳ از طریق شخص ملک و وزیر جدید حج کتباً ابلاغ شد، سهمیه زائر ایران بر طبق مصوبه وزیران خارجه کشورهای اسلامی در عمان، نسبت به جمعیت ایران که آمار رسمی آن در سال ۷۰، ۵۵ میلیون اعلام شده، فقط ۵۵ هزار زائر می باشد.

بخاطر نصف شدن تعداد سهمیه از طرفی و به انتظار بودن ۴۸۰ هزار نفر زائر ثبت نام کرده بعد از ده سال از طرف دیگر، سازمان حج و زیارت تصمیم گرفت به انحاء مختلف از عوامل خدماتی ستادها بکاهد و طرحی را پیاده کند تا نیرو از ایران کمتر اعزام نماید، و بحمدالله عملاً موفق گردید.

8- کارت تردد کارمندان فرودگاه

پس از اجاره دفتر فرودگاه و تجهیز کردن آن، باید برای ایاب و ذهاب کارمندان به محوطه فرودگاه، به یک مجوز قانونی دست یافت تا بدون دغدغه خاطر و با کمال اطمینان و وقار و بدون مزاحمت پلیس، کارمندان بتوانند از شهر به محل کار خود حاضر شوند و در پایان مراجعت نمایند.

طبق مقررات عربستان، هر کس بخواهد در زمان حج (ماههای ذیقعدة و ذیحجه) به مبني الحجاج وارد شود، باید کارت مخصوص ورود به فرودگاه (تصریح) را داشته باشد. بدیهی است حفظ امنیت فرودگاه در حساس ترین زمان تراکم جمعیت، چنین مقرراتی را ایجاب می کند.

بر این اساس، اسامی کارمندان مورد نظر، از طریق سرکنسولگری به وزارت امور خارجه فرستاده و تقاضا می شود برای آنها «تصریح» (کارت مخصوص ورود به فرودگاه) صادر گردد.

معمولاً وزارت خارجه با تمامی اسامی پیشنهاد شده موافقت نمی کند و پاسخ می دهد فقط برای ۱۵ نفر تصریح صادر می شود، آنگاه اظهار نظر خود را به قسمت امن فرودگاه می فرستد و این قسمت نامه وزارت خارجه را به قسمت «اصدار التصاریح (1)» می فرستد.

نماینده سرکنسولگری برای تعقیب مسأله، به قسمت تصاریح رفت و آمد می کند تا برای تمامی اسامی پیشنهاد شده، کارت بگیرد ولی مسئول به او پاسخ می دهد. وزارت خارجه با یکدهم تعداد پیشنهادی شما موافقت کرده است. او برمی گردد و ماجرا را نقل می کند، دفتر سازمان هرگز با یک دهم موافقت نمی کند، چون کارمندان اعزامی وزارت خارجه مستقر در فرودگاه، کادر پزشکی جهت استقرار در درمانگاه فرودگاه، مأموران تغذیه فرودگاه، کارمندان حمل و نقل، کارمندان دفتری، مأموران پذیرایی دفتر فرودگاه، کارمندان بانک مستقر در فرودگاه، از یکصد نفر تجاوز می کند و اصولاً فلسفه اجاره دفتر در فرودگاه و پرداخت مبلغ گزاف به عنوان مال الاجاره فرودگاه حضور کارمندان مختلف را می طلبد و بدون حضور افراد ضروری مورد نیاز، اداره زایران امکان پذیر نیست.

لذا تاکنون چنین عمل شده که دفتر نمایندگی از نامه وزارت خارجه به قسمت امن فرودگاه صرف نظر می کند و مستقیماً به امیر ماجد امیر مکه مکرمه نامه می دهد و ماجرا را مستدلاً بیان می کند و سرانجام با گرفتن موافقت امیر مکه مکرمه برای کارمندان مورد نظر کارت ورود به نام تصریح صادر می شود.

1- آدرس دقیق اصدارالتصاریح: قبل از رسیدن به بوابه ۱۷، آخرین در ورودی فرودگاه، دست چپ، یک خیابان فرعی دیده می شود که در اوائل همان خیابان، تابلو اصدارالتصاریح به چشم می خورد.

برای صدور تصریح، مشخصات فرد از روی گذرنامه و حضور خود او ضروری است) قبل از صدور تصریح مسئول این اداره به تعداد متقاضی تصویب شده، کارت مخصوص می دهد تا مشخصات خواسته شده در این کارت درج شود.

بنابر این پیشنهاد می شود حتماً اواخر شوال و یا حداکثر اوائل ذیقعد، اسامی و مشخصات کلیه کسانی که قرار است به فرودگاه رفت و آمد داشته باشند، آماده کنند و مکاتبات را زودتر شروع کنند، نامه نگاری به امیر مکه مکرمه فراموش نشود، پیگیری مداوم مسأله نقش مؤثری را دارد، مسلم است بدون کارت وارد شدن ذلت دارد و باید هر روز با پلیس خاضعانه و با تقاضا و التماس داخل شد. هرگز این عمل صحیح نیست پس باید سریعاً تصریح گرفت.

9- تصریح وسائل نقلیه جهت تردد به فرودگاه

همچنانکه ورود اشخاص به بوابه ۱۷ (درب ورودی محوطه فرودگاه حجاج) منوط به داشتن کارت تصریح است، ورود وسائل نقلیه هم به داشتن مجوز (به نام تصریح) نیازمند است.

بنابر این باید در اوائل ذیقعد مشخصات کامل رانندگان شامل: نام، نام پدر، لقب، شماره گذرنامه و مشخصات وسائل نقلیه شامل: سواری، وانت، مینی بوس، رنگ، شماره پلاک و ... همراه با فتوکپی گواهینامه رانندگی آنها آماده گردد تا از طریق سرکنسولگری به وزارت خارجه فرستاده شود. (در اینجا گواهی نامه های بین المللی نیز معتبر است و نیازی به داشتن گواهینامه سعودی که آن را «رخصة قیاده» می نامند نیست)

وزارت خارجه پس از بررسی و تقلیل تعداد آنها، نامه را به امن فرودگاه می فرستد. قسمت امن فرودگاه، مدارک را با نظر موافق به قسمت اصدارالتصاریح ارسال می کند و مأموران دفتر نمایندگی، باید جهت گرفتن تصاریح ماشین ها به اصدارالتصاریح مراجعه نمایند.

باز در این مورد تذکر این نکته ضرورت دارد که طبق معمول، وزارت خارجه تعداد ماشین های پیشنهادی را نمی پذیرد و با مقدار کمتری موافقت می نماید و برعهده نماینده دفتر نمایندگی است که با دادن گز و پسته و هدایایی از این قبیل با مسئولین امن فرودگاه رفاقت و دوستی را برقرار کنند و دوستانه تقاضا نمایند تعداد ماشین تصویب شده نیاز سازمان را تأمین نمی کند و به تعداد بیشتری نیازمند است؛ زیرا تعداد زیران ایران ایران فلان مقدار است و گروه پزشکی، مأموران وزارت خارجه، مأموران تدارکات، کارمندان بانک و بالاخره کارمندان سازمان جهت کمک به حمل و نقل زیران، تماماً به تعداد بیشتری نیازمندند.

بنابر این با بیان این مسائل، باید دوستانه مقدار بیشتری برای ماشین ها تصریح گرفت.

توصیه می شود کارها قانونی انجام پذیرد و هرگز تن به انجام کاری برخلاف قانون و تعلیمات جاری این سرزمین ندهند به تجربه ثابت شده در انجام امور برخلاف قوانین جاری، جز ذلت و خواری و سرافکندگی مشاهده نشده و هیچ دلیلی وجود ندارد راهی را که از طریق قانونی، با کمال عزت می توانیم انجام دهیم، بی راهه برویم و برخلاف قانون عمل کنیم و پیوسته به عذرخواهی و التماس های عاجزانه متوسل گردیم.

به یقین اگر مسئولین محترم با شناخت قوانین این مملکت، هر کاری را در وقت خود طبق ضوابط و مقررات انجام دهند، در کارها وقفه ای حاصل نمی شود. بنابر این ضرورت دارد طبق اطلاعات تقدیم شده (در شماره های هشتم و نهم) در وقت مقرر جهت گرفتن مجوز برای ورود افراد و وسائل نقلیه اقدام گردد.

10- آماده کردن وسائل نقلیه مورد نیاز

بدیهی است برای انتقال بیمار به بیمارستان، آمبولانس مورد نیاز است و برای انجام وظایف روزانه اعضای ستادها، هیأت بازرسان، افراد بعثه، مترجمان و مراجعه مسئولین به ادارات مختلف احتیاج به سواری است همینطور برای انتقال کارمندان از خوابگاه به فرودگاه و یا کارمندان مسکن، تغذیه و اثاثیه از محل کار به محل خواب و یا حرم، مینی بوسهای ۲۴ نفره و یا ۱۴ نفره مورد نیاز است. پس همگان ضرورت لزوم وسائل نقلیه را اذعان دارند و معتقدند بعثه های حج در موسم حج باید وسائل نقلیه مورد نیاز را در اختیار داشته باشند.

به دو طریق می توان این نیازها را تأمین نمود: ۱- خرید ۲- اجاره در موسم حج و هر یک از دو طریق، محاسنی دارد و معایبی.

اما محاسن:

1- با مالکیت وسائل نقلیه، نیاز سازمان در زمان حج و عمره هر دو تأمین می شود.

2- با بدنه نویسی «بعثة الحج الإیرانیة» بر روی وسائل نقلیه، سازمان افتخار می کند که مالک بیش از یکصد دستگاه وسیله نقلیه است.

3- به هنگام تردد در معابر عمومی شهرهای مکه مکرمه، مدینه منوره و جده تبلیغی گویا به نفع جمهوری اسلامی ایران است و همگان بدین باور می‌رسند که ایران انقلابی از امکانات وسیعی برخوردار می‌باشد و توانسته است تا این مقدار وسیله فراهم کند.

و اما معایب:

- 1- ارزش و سرمایه مملکت حبس می‌شود.
- 2- برای نگهداری آنها باید پارکینگ اجاره نمود، پارکینگ هم حارس و نگهبان می‌خواهد.
- 3- برای تعمیر و به کارگیری مجدد، همه ساله باید عده‌ای تعمیرکار به عربستان اعزام شوند.
- 4- باید قطعات یدکی برای تعویض و تعمیر خریداری شود.
- 5- در طول سال خودروهای متوقف، در برابر حریق و سرقت باید بیمه شود.

92

6- در موسم حج باید در برابر شخص ثالث بیمه شود.

7- پلاکهای زرد در پایان موسم حج، باید به اداره مرور تحویل گردد و سال بعد با دوندگی‌های زیاد و پرداخت عوارض، مسترد شود تا ماشین‌ها، مورد استفاده قرار گیرد.

در حالی که اگر سازمان نیاز خود را از طریق اجاره وسائل نقلیه تأمین نماید، هیچیک از خسارت‌های یاد شده متوجه سازمان نمی‌شود، بلکه فارغ البال فقط اجاره عادلانه می‌پردازد و خود را درگیر این نوع مشکلات نمی‌نماید.

اما اکنون که سازمان مالک است بناچار باید همه ساله هیأتی ترکیب از میکانیک، برقکار، صافکار و نقاش اعزام نماید تا یکصد و پنجاه دستگاه وسیله نقلیه خود را از هر لحاظ آماده بهره‌برداری کند و بدون اعزام هیأت و آماده کردن وسائل در وقت مناسب به هیچ وجه نمی‌توان از وسائلی که غالب آنها یکسال در پارکینگ مانده استفاده نمود.

اینک ضرورت دارد به تذکرات فنی میکانیک‌ها برای نگهداری وسائل نقلیه در طول سال توجه شود؛ زیرا رعایت این مسائل باعث بیشتر و بهتر استفاده کردن از وسائل نقلیه می‌گردد و عدم رعایت آنها خطراتی را دربر خواهد داشت.

تذکرات ضروری

1- وسیله نقلیه در حالت توقف طولانی، باید روی چهارپایه قرار گیرد که با سطح زمین تماس نداشته و باعث فرسودگی و پوسیدگی تایر نگردد.

93

2- باتری‌ها باید باز و تخلیه شود و بهنگام استفاده شارژ گردد.

3- باک بنزین باید ۴۱ بنزین داشته باشد، تخلیه کامل باعث فرسودگی موتور می گردد و پر بودن بنزین خطر حریق و آتش سوزی دارد.

4- مسئولان حتماً به این نکته اساسی توجه داشته باشند که اعزام هیأت در زمان عمره، نتیجه مطلوبی ندارد؛ زیرا گروه، کار فنی خود را انجام می دهند و می روند، آنگاه زمان حج فرد مسؤلی نیست که ماشین ها را روشن کند و بدون عیب تحویل دهد. هر کس به سلیقه خود می خواهد وسیله مورد نظر را زودتر بردارد و آن را روشن کند و برود، در حالی که اطلاعات کافی ندارد و هجوم افراد، بدون سرپرست، به پارکینگ هرج و مرج به وجود می آورد و ناراضی و بدون استفاده باید پارکینگ را ترک کند.

لذا توصیه می شود میکائیک ها برای تعمیر اساسی در زمان عمره حاضر شوند ولی برای روشن کردن و تحویل دادن، حضور آنها در زمان حج نیز ضروری می باشد.

11- بکار انداختن تلفن ستادهای مکه مکرمه و مدینه منوره

همه ساله هنگام ملاقات هیأت ایرانی با وزیر حج عربستان، نیازهای تلفن، فاکس، تلکس و پیجر مطرح می شود و با توجه به پذیرش و موافقت وزیر حج و معاونت وزارت پست و تلگراف و تلفن، معذک باید در اوایل ذیقعه قبل از مستقر شدن ستادهای مدینه منوره و مکه مکرمه از طریق سرکنسولگری، نامه ای به مدیر کل اتصالات جده نوشت و از او درخواست نمود بنا به موافقت وزیر حج و معاونت پست و تلفن، خواهشمند است به مدیران کل اداره تلفن مکه مکرمه و مدینه منوره دستور دهید تلفن های درخواستی را به سرعت وصل نمایند تا با استقرار ستادهای مدینه منوره و مکه مکرمه در مراکز خود، وقفه ای در کارها ایجاد نشود.

سالهایی که روابط حسنه است، با اولین نامه، مراحل اداری سریعاً انجام می پذیرد و تلفن ها وصل می شود اما سالهایی که روابط چندان رضایتبخش نیست مدیر کل پاسخ نامه را نمی دهد، پس از پیگیری های زیاد می گوید: دستور داده ام مکه مکرمه و مدینه منوره اقدام کند. به مدیر مکه مکرمه و مدینه منوره مراجعه می شود، آنها اظهار می دارند هنوز از مرکز دستور نرسیده است باید صبر کنید. تا مدتی به یکدیگر پاس می دهند. بالاخره باید دست به دامان وزیر حج شد که آقا به دادمان برس! مدتی است اعضای ستاد مدینه آمده اند و به کارها مشغول شده اند و تلفن ها هنوز وصل نشده سرانجام پس از گذشت زمان معتنی بهی تلفنها وصل می شود.

برای نجات از این سرگردانی تصمیم گرفته شد در پایان مراسم حج، از ادارات تلفن مکه درخواست شود، تلفن ها را قطع نکنند بلکه همچنان دایر بماند و سازمان آبونمان را پردازد که همچنان قابل استفاده برای سال بعد باشد.

با این توصیف که احتمال سوء استفاده از تلفن های باز (برای مکالمات خارجی در طول سال) می رود، معذک همه ساله در جلسه ملاقات هیأت ایرانی با وزارت حج، مسأله تلفن ها مطرح می شود و آنها هم قولهایی می دهند ولی در موسم حج عملاً تلفن ها از کار می افتد و باید رئیس اتصالات صریحاً دستور برقراری آنها را بدهد

(فاصله خرطوم تا جده با هواپیما حدود یکساعت و ده دقیقه است و از پورت سودان به جده فقط سی دقیقه می باشد - 2) متأسفانه این چند سال شاهد بوده ایم که هیچیک از این دو مؤسسه، به وظیفه خود عمل نکرده اند و سازمان حج با اعزام نیرو، به نام واحد کن، واحد حمل و نقل و واحد گمشدگان و امدادگران، وظایف آنها را انجام داده و کم کاری آنان را جبران کرده اند - (3 حج : ۳۷ - 4 حج : ۲۹ - 5) آدرس دقیق اصدارالتصاریح: قبل از رسیدن به بوابه ۱۷، آخرین در ورودی فرودگاه، دست چپ، یک خیابان می دیده می شود که در اوائل همان خیابان، تابلو اصدارالتصاریح به چشم می خورد.